

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Č.j. 17260/2004-34

Rada pro výzkum a vývoj
Č.j. 6041/04-RVV

V Praze dne 17. května 2004
Výtisk č.

PRO SCHŮZI VLÁDY

Věc: Návrh přístupu České republiky k materiálu „ Investovat do výzkumu: Akční plán pro Evropu“ a k dalším dokumentům Evropské unie pro oblast výzkumu a vývoje

Důvod předložení:

Návrh se předkládá na základě usnesení vlády č. 5 ze dne 7. ledna 2004.

Předkládá:

JUDr. Petra Buzková

ministřyně školství, mládeže a tělovýchovy

PhDr. Petr Mareš, CSc.

místopředseda vlády pro výzkum a vývoj, lidská práva a lidské zdroje

I.

Návrh

USNESENÍ

Vlády České republiky

ze dneč.

k Návrhu přístupu ČR k materiálu „Investovat do výzkumu: Akční plán pro Evropu“ a k dalším dokumentům EU pro oblast výzkumu a vývoje

Vláda

I. s c h v a l u j e Návrh přístupu České republiky k materiálu „Investovat do výzkumu: Akční plán pro Evropu“ a k dalším dokumentům EU pro oblast výzkumu a vývoje,

II. u k l á d á

1. členům vlády a vedoucím ostatních ústředních orgánů státní správy prosazovat přístup České republiky k materiálu „Investovat do výzkumu: Akční plán pro Evropu“ a k dalším dokumentům EU pro oblast výzkumu a vývoje, uvedený v části III, v rámci jejich kompetencí na národní úrovni,

2. ministryni školství, mládeže a tělovýchovy a místopředsedovi vlády pro výzkum a vývoj, lidská práva a lidské zdroje ve spolupráci s ostatními členy vlády a vedoucími ústředních orgánů státní správy, aby vybrali a rozpracovali prioritní opatření v přístupu České republiky k materiálu „Investovat do výzkumu: Akční plán pro Evropu“ a k dalším dokumentům EU pro oblast výzkumu a vývoje, a do 31. prosince 2004 předložili vládě návrh jejich řešení,

III. d o p o r u č u j e hejtmanům prosazovat přístup České republiky k materiálu „Investovat do výzkumu: Akční plán pro Evropu“ a k dalším dokumentům EU pro oblast výzkumu a vývoje, uvedený v části III, v rámci jejich kompetencí na regionální úrovni.

Provedou: členové vlády a vedoucí ostatních ústředních orgánů státní správy,
hejtmani

II. Předkládací zpráva

Vláda svým usnesením č. 5 ze dne 7. ledna 2004 schválila Národní politiku výzkumu a vývoje České republiky na léta 2004 – 2008. Tato politika určila základní tématické i systémové priority výzkumu, stejně jako nastínila hlavní problémy této oblasti, a vyznačila nástroje i opatření k zajištění její realizace. Vznikala v podmínkách, kdy na Českou republiku, jako přistupující zemi do EU, jsou kladeny závazné úkoly spojené s naplňováním Lisabonské strategie prostřednictvím Barcelonských cílů. Hlavním z těchto cílů, které by měly zajistit růst konkurenceschopnosti při udržení sociální soudržnosti, je zajistit nárůst výdajů na výzkum a vývoj na 3% HDP do roku 2010. Přitom 1% by mělo jít z veřejných zdrojů a vhodné rámcové podmínky by měly motivovat soukromé investice do výzkumu ve zbylé výši, tzn. 2% HDP. Tomuto tématu se věnuje dokument Evropské komise „Více výzkumu pro Evropu: vzhůru ke 3% HDP“, COM (2002) 499.

Výzkum, vývoj a inovace, resp. jejich realizované výsledky, jsou přitom určeny jako hlavní implementační nástroj Lisabonské strategie. Za účelem naplnění tohoto ambiciózního cíle vydala Evropská komise dokument „Investovat do výzkumu: Akční plán pro Evropu“ („Investing in research: an action plan for Europe“) COM (2003) 226F/2 (dále nazýván Akční plán pro Evropu), který zahrnuje hlavní stávající (realizovaná) a nová opatření (zahájená v roce 2004 a později), jak tohoto cíle dosáhnout. Rada Evropské unie schválila hlavní poslání Akčního plánu pro Evropu ve svém usnesení ze dne 22. září 2003 a naléhá tímto usnesením na členské státy, aby zajistily plnění konkrétních opatření vyplývajících z Akčního plánu pro Evropu (publikováno v Official Journal of the European Union C 250/2 ze dne 18. října 2003).

Česká republika se začleňuje do implementačního procesu v době probíhající reformy veřejných financí, která se projevila na poměrně střízlivé charakteristice východisek i střednědobých horizontů našeho výzkumu. Důvodem je především restrikce veřejných výdajů. Vedle nepochybné nutnosti definovat priority a ty dále podporovat za účelem udržení kvalitního a prakticky využitelného výzkumu alespoň v některých oblastech, byl v národní politice pochopitelně kladen důraz i na vypracování rámcových opatření k zajištění především 2% HDP z neveřejných zdrojů, což je opatření relativně nezávislé na státním rozpočtu. Hlavní rámcová opatření, v některých případech i s definovanou intenzitou jejich naplňování a případně i přibližnými časovými horizonty a určenou mírou závaznosti jejich zajištění, pak byla popsána v konkrétních odstavcích národní politiky. V návaznosti na to nová národní politika obsahuje pro Českou republiku nejdůležitější opatření Akčního plánu pro Evropu upravená na domácí podmínky. Národní politika reflektuje i další důležité materiály Evropské komise s tím, že je modifikuje na prostředí České republiky.

Vedle poměrně přesného určení stěžejních opatření zmiňovaného akčního plánu a definování postupů a priorit v souladu s ním, což byl jeden ze splněných požadavků na národní politiku, se Česká republika potřebuje vyjádřit k tomuto akčnímu plánu i jako celku a zaujmout postoj k novým¹ i stávajícím opatřením realizovaným samotnou Evropskou komisí nebo nadnárodními finančními, patentovými a jinými zainteresovanými organizacemi, s jejichž podporou se při zajištění investic do výzkumu počítá. Rovněž je třeba definovat úkoly vyplývající z realizace opatření akčního plánu na národní a regionální úrovni, navrhnout odpovědnost za jejich splnění a identifikovat další pro Českou republiku dosud neprozkoumané způsoby podpory investic tak, jak jsou v některých opatřeních vyjádřeny. Na rozdíl od národní politiky, kde jsou stěžejní opatření Akčního plánu pro Evropu rozpracována

¹ Implementace nových opatření na evropské úrovni začíná v roce 2004 nebo později.

do jednotlivých relevantních odstavců, odráží přístup České republiky k Akčnímu plánu pro Evropu právě vztah naší země ke všem opatřením, která tento materiál Evropské komise obsahuje. Důvodem je nejen zajistit konkrétní navrhovaná opatření na národní a regionální úrovni ke všem jednotlivým opatřením tohoto akčního plánu a identifikovat instituce, v jejichž kompetenci a odpovědnosti je plnění daného opatření, ale i mapovat již probíhající realizace opatření na národní, případně krajské úrovni a další aktivity, které by se mohly k naplnění opatření využít.

Na jarním zasedání Evropské rady v roce 2005 bude provedeno podrobné hodnocení Lisabonské strategie. Evropská komise bude v druhé polovině roku 2004 vyžadovat od členských zemí EU, včetně těch, které přistoupí v roce 2004, podklady o plnění nejvýznamnějších realizačních dokumentů Lisabonské strategie. K nim bude patřit i Akční plán pro Evropu. Návrh usnesení vlády proto ukládá nositelům odpovědnosti za jednotlivá opatření, aby do 31. prosince 2004 podali stručnou informaci o plnění opatření Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy.

Ačkoli je předkládaný materiál především o přístupu České republiky k Akčnímu plánu pro Evropu, jsou v části III diskutovány i některé další důležité dokumenty (sdělení Evropské komise):

III.

Přístup České republiky k materiálu „Investovat do výzkumu: Akční plán pro Evropu“ a k dalším dokumentům EU pro oblast výzkumu a vývoje

1. Úvod

Dokument Komise Evropských společenství (dále Evropská komise) „Investovat do výzkumu: Akční plán pro Evropu“ (dále jen Akční plán pro Evropu) COM (2003) 226 F/2 představuje soubor opatření, jak navrhovaných, tak již naplňovaných, která mají podpořit investice do výzkumu a vývoje. Jedná se o podpurné opatření k zajištění podmínek určité specifické oblasti směřující k úspěšnému završení Lisabonského procesu v roce 2010. Hlavní cíle Lisabonského procesu lze stručně charakterizovat jako vytvoření vysoce konkurenceschopné společnosti v rámci EU při zachování sociální soudržnosti. V tomto akčním plánu navržená opatření jsou soustředěna na splnění jednoho z nejdůležitějších Barcelonských cílů (implementujících Lisabonskou strategii): zabezpečit nárůst prostředků na výzkum a vývoj na 3% HDP do konce první dekády 21. století s tím, že 2/3 těchto prostředků budou zajištěny ze soukromých zdrojů. Konkrétní cíle pro zajištění 3% HDP na výzkum byly uvedeny v důležitém materiálu Evropské komise „Více výzkumu pro Evropu: vzhůru ke 3% HDP“, COM (2002) 499, ze kterého Akční plán pro Evropu vycházel.

10. února 2004 vydala Evropská komise důležitý dlouhodobý výhled financování rozšířené Evropské unie, uvedený v materiálu „Budování společné budoucnosti: hlavní politické úkoly a rozpočtové prostředky v rozšířené Unii 2007 – 2013“, COM (2004) 101. Tento materiál zahrnuje politicky náročné úkoly a prostředky na jejich realizaci v dlouhodobém horizontu 2007 – 2013. Posílení úsilí k podpoře výzkumu a technologického rozvoje patří mezi hlavní priority tohoto dlouhodobého výhledu. Nutnost podpory těchto klíčových oblastí je odůvodněna nízkými náklady zemí EU na ně v porovnání s průmyslovými velmocemi.

Výzkum a vývoj i podpora inovačního prostředí jsou jedny z nejdůležitějších prostředků k dosažení světové konkurenceschopnosti při udržení sociální koheze. Zajištění fungujícího prostředí v této oblasti je proto přirozeně chápáno jako nezbytný předpoklad úspěšné realizace Lisabonského procesu. Akční plán pro Evropu vychází ze zkušeností, že nejdůležitějším nástrojem pro zkvalitnění výzkumné a vývojové základny a zajištění její inovační funkce je odstranění příčin váhavosti investorů podporovat výzkum a vývoj. Tyto příčiny jsou společné přístupujícím i členským zemím Evropské unie, Českou republiku nevyjímaje. Především se jedná o následující slabiny výzkumu a vývoje:

- malá flexibilita profesionální kariéry výzkumníků, vypuzující špičkové vědce do zamoří,
- roztržitost a malá rozlišitelnost excelentního výzkumu,
- obtížné získávání podpory výzkumu a inovace technologicky špičkovým malým a středním podnikům a
- nedostatečné vědomosti pracovníků a manažerů výzkumu v oblasti duševního vlastnictví a šíření výsledků výzkumu a vývoje do praxe.

Národní politika výzkumu a vývoje České republiky na léta 2004 – 2008² (dále národní politika) reaguje na opatření Akčního plánu pro Evropu nejen tím, že tato opatření

² Národní politika výzkumu a vývoje v České republice na léta 2004 – 2008 byla schválena usnesením vlády č. 5 ze dne 7. ledna 2004.

zohledňuje v jednotlivých relevantních odstavcích tohoto koncepčního dokumentu, ale i návrhem aplikace nejdůležitějších opatření na domácí podmínky v této oblasti. Bere samozřejmě zřetel nejen na mezinárodní závazky České republiky, ale je ovlivněna i domácími politickými opatřeními, především pak reformou veřejných financí. Reflektuje jen na nejdůležitější prvky Akčního plánu pro Evropu, avšak určuje i intenzitu plnění těchto nejdůležitějších opatření. Předkládaný přístup České republiky k Akčnímu plánu pro Evropu a dalším mezinárodním dokumentům z oblasti výzkumu a vývoje obsahuje všechna konkrétní opatření zmiňovaného akčního plánu s tím, že vedle případného zhodnocení stavu plnění příslušného opatření v domácích podmínkách určuje tři základní prvky:

- navrhované opatření pro Českou republiku,
- realizované opatření v České republice (pokud existuje),
- odpovědnost za plnění příslušného opatření.

Předkládaný materiál uvádí, které odstavce národní politiky jsou ve vztahu ke konkrétnímu opatření. Cílem materiálu proto je nejen mapovat opatření Evropské komise v oblasti investic do výzkumu a vývoje, ale i navrhnout z toho vyplývající úkoly pro státní i regionální správu v České republice, mapovat plnění jednotlivých opatření a především přidělit konkrétní odpovědnost za naplnění jednotlivých navrhovaných opatření.³

Řada opatření diskutovaného akčního plánu řeší situaci, která v současnosti neodpovídá prostředí České republiky. Sladění podmínek s EU bude dlouhodobější záležitostí. Především se jedná o následující opatření: 1, 3, 4, 14-16, 19, 20, 23, 31-35, 37, 41, 43, 44, 46, 60-62, 64-70, 72-75. Obzvláště specifickou oblastí je podpora rizikového kapitálu, kde dosud neexistuje právní ani jiné zázemí, a kde je proto nutné relevantní opatření koncepčně rozdělit do několika etap. Z výše uvedených důvodů se předpokládá, že především u zmíněných opatření bude probíhat jejich realizace postupně a s aktualizací rozdělení odpovědnosti za jednotlivé úkoly spojené s realizací opatření. Především bude upřesněna úloha Ministerstva financí a Ministerstva průmyslu a obchodu při plnění Akčního plánu pro Evropu.

Návrh přístupu České republiky k Akčnímu plánu pro Evropu lze chápat jako doplnění, případně rozpracování oblasti strategických nástrojů Národní politiky výzkumu a vývoje České republiky na léta 2004 – 2008.

1. Hlavní témata Akčního plánu pro Evropu a dalších dokumentů Evropské unie pro oblast výzkumu a vývoje k Národní politice výzkumu a vývoje v České republice na léta 2004 - 2008

V předkládaném materiálu jsou jednotlivá opatření uváděna ve stejné posloupnosti jako v Akčním plánu pro Evropu, tzn. opatření nejsou nijak specificky tématicky přeskupena nebo ani specifikována na domácí podmínky jako v platné národní politice. Materiál obsahuje

³ Opatření akčního plánu na podporu investic do výzkumu a vývoje mají v řadě případů plošný charakter, a proto se dotýkají i ministerstev a dalších ústředních správních úřadů, které dle kompetenčního zákona jinak s danou problematikou mají málo společného. Především se to týká opatření vztažených k nepřímé podpoře investic do výzkumu, vývoje, vzdělávání a inovací. Ministerstvo financí je uváděno jako odpovídající resp. spoluodpovídající orgán pouze u plošných opatření čistě finančního charakteru souvisejících s problematikou výzkumu a vývoje jen velmi okrajově. Implementace těchto opatření se netýká přímo výzkumu a vývoje, ale souvisí s touto oblastí. Předpokládá se, že opatření týkající se nepřímé podpory, budou na národní úrovni realizována v úzké spolupráci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva financí s dalšími kompetentními orgány. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vyhodnotí účinnost nepřímých nástrojů podpory výzkumu v souladu s usnesením vlády č. 5 ze dne 7. ledna 2004 a na základě splnění tohoto úkolu zajistí další následná opatření.

všechna opatření včetně těch, která plní Evropská komise nebo jejichž příprava nebo plnění se národní úrovně týkají jen velmi okrajově. Národní politika je chápána jako strategický podklad zastřešující celou oblast výzkumu a vývoje, včetně určení prioritních směrů, i jako výchozí podklad pro resortní a regionální koncepce. Naproti tomu je předkládaný akční plán tématicky omezen pouze na podporu investic do výzkumu a s tím související oblasti. Stejně jako národní politika zasahuje tento akční plán i do oblastí správy územně správních celků. Ty se stávají v řadě případů konečným příjemcem investic nebo dokonce realizátorem opatření. V porovnání s národní politikou je zde větší prostor kladen na vytvoření spíše rámcových podmínek pro zajištění příhodného investičního prostředí než na implementaci politických opatření prostřednictvím specificky cílené účelové podpory. Opatření diskutovaného akčního plánu lze rozdělit do následujících kategorií:

- a) investování do výzkumu jako takové (tj. kombinace podpory z veřejných a soukromých zdrojů, nepřímá podpora, rizikový kapitál atd.),
- b) koordinace politik výzkumu a vývoje i relevantních oblastí na všech úrovních,
- c) provázanost a síťování výzkumných institucí,
- d) jednotný postup v oblasti práv k duševnímu vlastnictví,
- e) podpora některých specifických procesů vzdělávání,
- f) další nespecifikovaná opatření.

Řada odstavců národní politiky, především v její části IV. - „Strategické nástroje“, odráží tyto kategorie. Téměř všechna opatření Akčního plánu pro Evropu do určité míry souvisejí s odpovídajícími odstavci národní politiky. Souvislost mezi oběma dokumenty je uvedena v tabulce I, kde ke každému opatření zmiňovaného akčního plánu je přiřazen i více či méně relevantní odstavec nebo opatření platné národní politiky.

V úvodu zmíněný dlouhodobý výhled Budování společné budoucnosti je doplňující k Akčnímu plánu pro Evropu. Specifikuje nebo opakuje některá opatření tohoto akčního plánu, velice významné je však především konkrétní určení důležitých oblastí výzkumu. Navržena jsou opatření ohledně rámcové náplně národních plánů výzkumu. Zmiňována jsou především následující témata:

- a) zdraví obyvatel,
- b) bezpečná společnost,
- c) nanotechnologie,
- d) informatika,
- e) nové materiály,
- f) životní prostředí a podnebí,
- g) nové zdroje energie,
- h) společenské a hospodářské problémy (včetně inovace) a
- i) vzdělání a zaměstnanost.

Uvedená témata jsou kompatibilní s tématickými i některými systémovými prioritami platné národní politiky. Prioritní témata, navržená v dokumentu Budování společné budoucnosti, jsou buď prakticky totožná s tématickými prioritami národní politiky, nebo jsou součástí jiných uvedených priorit. Tyto priority budou v souladu s usnesením vlády č. 417 ze dne 28. dubna 2003 rozpracovány do cílů Národního programu výzkumu II, který bude

zahájen v roce 2006. Některá prioritní zmiňovaná témata výše uvedeného dokumentu Evropské komise jsou aktuální v rámci Evropské unie jako celku, avšak z geografického pohledu našeho státu mají jen omezené využití (například solární energie). Při jejich případném zahrnutí do národního programu se proto zvažují možnosti exportu výsledků relevantního výzkumu nebo následně realizovaných produktů. Neméně důležité je i vymezení finančního rámce pro jednotlivé prioritní úkoly Evropské komise ve zmiňovaném časovém horizontu a je důležité, že výzkum, vývoj a rozvoj technologií budou hrát klíčovou roli při plnění těchto úkolů.

Tabulka I Čísla odstavců a písmena opatření Národní politiky výzkumu vývoje na léta 2004 – 2008 (NPVaV) tak, jak odpovídají číslu opatření v Akčním plánu pro Evropu

Číslo opatření v akčním plánu	Číslo odstavce NpVaV	Písmeno opatření NpVaV ³	Číslo opatření	Číslo odstavce NpVaV	Písmeno opatření NpVaV
1.	6	E, I	41.	92	-
2.	34, 39, 140	B,C	42.	9, 11, 68	-
3.	-	F,S	43.	84, 94, 111	-
4.	47, 85, 105, 106, 108	S, I	44.	12, 94	-
5.	1, 3, 6, 103	Q	45.	12, 94	-
6.	34, 39, 140	B	46.	-	-
7.	5, 36, 42	-	47.	-	-
8.	30	A,N	48.	-	-
9.	5, 35, 95	-	49.	64	-
10.	34, 35	-	50.	111, 113	-
11.	97, 101	H	51.	30	T
12.	7	O	52.	51, 116, 132	-
13.	1, 6, 16, 17	-	53.	-	-
14.	54, 56, 92	-	54.	51	-
15.	54, 57, 92	H	55.	-	-
16.	50	K	56.	118	-
17.	-	L	57.	-	H
18.	108	K	58.	-	-
19.	5, 10, 54, 77	-	59.	-	H
20.	108	-	60.	-	-
21.	6, 50, 54, 55, 108	L	61.	92	-
22.	92	J	62.	92	-
23.	46, 48	-	63.	-	R
24.	-	R	64.	92	-
25.	65, 67	U	65.	54, 123	-
26.	41, 109	-	66.	-	-
27.	7	V	67.	-	-
28.	64	-	68.	77, 92	-
29.	10, 54, 93	-	69.	77, 92	-
30.	10, 54, 92, 93	-	70.	-	-
31.	10, 54, 93	-	71.	77	-
32.	92	-	72.	-	-
33.	6, 18, 44	-	73.	-	-

34.	92	-	74.	-	-
35.	46, 140	-	75.	-	-
36.	49	O	76.	12, 19, 103, 140	-
37.	9	-	77.	-	-
38.	5, 23, 52	-	78.	6, 28	I
39.	26, 74, 126	-	79.	-	-
40.	-	-	80.	-	H

Velmi důležitou aktivitou zmíněnou v dokumentu Budování společné budoucnosti je globální monitorování ovzduší a bezpečnosti. Toto opatření je detailně specifikováno, včetně finančního zabezpečení, v dokumentu Evropské komise Globální monitorování ovzduší a bezpečnosti COM (2004) 65, kde se zmiňuje i přispívání výzkumu ke zlepšení této služby. Národní politika odráží tuto záležitost v rovině obecné, kde deklaruje potřebu provázanosti jednotlivých relevantních resortních národních politik.

2. Opatření Akčního plánu pro Evropu.

Některá opatření Akčního plánu pro Evropu mohou naplňovat pojem veřejné podpory. Pokud by v tomto případě byla poskytnuta výhoda konkrétnímu subjektu, bude nutné požádat o povolení výjimky ze zákazu veřejné podpory podle § 6 zákona č. 59/2000 Sb., o veřejné podpoře, ve znění pozdějších předpisů, respektive po vstupu České republiky do EU dané opatření prostřednictvím Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže notifikovat Evropské komisi.

Opatření 1 (nové opatření):

Vytvoření otevřeného koordinačního procesu pro opatření, která jsou zaměřena na zvýšení investic do oblasti výzkumu se zapojením jak členských a kandidátských zemí, tak i dalších zemí ucházejících se o přijetí do EU, které se budou chtít zúčastnit. Proces bude založen na jednoduše strukturované metodice a stávajících indikátorech, které jsou navrženy v příloze k tomuto akčnímu plánu (*Realizace: Členské a kandidátské státy s podporou Evropské komise*).

Realizace tohoto opatření se účastní i Česká republika prostřednictvím svých zástupců ve skupinách na vysoké úrovni (High Level Group = HLG) a jejich pracovních skupin, například pro posílení konkurenceschopnosti a v menší míře i pro benchmarking národních politik. V podmínkách České republiky lze aplikovat metodu otevřené koordinace především u následujících aktivit, které by v důsledcích napomohly zvýšení investic do výzkumu a vývoje:

- a) koordinace Národního programu výzkumu prostřednictvím Rady NPV a jejích pracovních skupin,
- b) koordinace resortních politik výzkumu a vývoje,
- c) případná koordinace regionálních koncepcí týkajících se výzkumu a vývoje (lze hejtmanům jen doporučit).

Zabezpečí v rámci svých kompetencí: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo průmyslu a obchodu (ve spolupráci se Svazem průmyslu a dopravy) a Rada pro výzkum a vývoj.

Realizované opatření:

Účast zástupců České republiky v rámci Otevřené metody koordinace s cíli využít nejlepších praktik kandidátských a členských zemí EU v naší zemi a případně informovat o pozitivních zkušenostech z České republiky. V rámci koordinace prostřednictvím generálního

ředitelství pro výzkum (DG-Research) Evropské komise (dále DG-výzkum) se podílejí na plnění tohoto opatření pracovníci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a případně některých institucí (např. resortních ústavů, pracovišť Akademie věd České republiky, veřejných vysokých škol atd.).

Navržená opatření:

- a) Mapování a analýza zahraničních nejlepších praxí („best practice“) a jejich využití v českých podmínkách.
- b) Identifikace vhodných indikátorů z již využitých srovnávacích (benchmarking) projektů zemí EU pro analýzu současného stavu a vývoje v České republice v souvislosti s plněním § 35 zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, ve znění zákona č. 41/2004 Sb. (roční analýza výzkumu a vývoje), a podle § 33 stejného zákona pro potřeby přípravy analytických podkladů k další národní politice.

Odpovídá: Rada pro výzkum a vývoj (v rámci analýz podle § 35 zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, ve znění zákona č. 41/2004 Sb.) a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (v rámci přípravy další národní politiky) ve spolupráci s Českým statistickým úřadem.

Opatření 2 (nové opatření):

Vytvoření otevřeného koordinačního procesu pro opatření k dalšímu rozvoji lidských zdrojů ve vědě a výzkumu – se zvláštní pozorností věnovanou dopadům cíle 3% - jako rozšíření stávajících opatření na podporu mobility (*Realizace: Členské a kandidátské státy s podporou Komise*)

Česká republika se aktivně účastní otevřené metody koordinace v řadě oblastí výzkumu a vývoje. Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy vysílá své zástupce do skupin na vysoké úrovni i do pracovních skupin pro uplatnění otevřené metody. Jedná se především o HLG pro lidské zdroje a HLG pro srovnávání politik výzkumu a vývoje.

Realizované opatření:

Český statistický úřad plní požadavky na zabezpečení požadovaných indikátorů v rámci benchmarkingu národních politik členských a kandidátských zemí EU.

Navrhované opatření:

Rada pro výzkum a vývoj odpovědná za analýzu výzkumu a vývoje ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (zastupující Českou republiku v relevantních HLG, souvisejících s politikou výzkumu a vývoje) využije výsledky otevřené metody koordinace při přípravě analytických materiálů a podkladů k národní politice.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Český statistický úřad a Rada pro výzkum a vývoj.

Opatření 3 (nové opatření):

Vytvoření evropských technologických platforem pro řadu klíčových technologií podle kritérií a metodiky, které jsou vysvětleny v pracovním dokumentu pracovních orgánů Evropské komise (*Realizace: Zainteresované skupiny s podporou Evropské komise*).

Vytváření *evropských technologických platforem* (obecně přijatelných přístupů k technologickým řešením problémů současnosti s ohledem i na životní prostředí) pro řadu klíčových technologií podle kritérií a metodiky vytvářené pracovními orgány Evropské komise je důsledkem společné vize vývoje a využití klíčových technologií v rozhodujících oblastech (jako například genomika rostlin, silniční a námořní doprava, vodíkové

hospodářství, fotovoltaika, nanotechnologie, informační a komunikační technologie a technologie oceli) a usnadňují vznik „Lead Markets“ v Evropě.

Široce používanou univerzální metodou výběru klíčových technologií je přístup *Technology Foresight*, zahrnující celou řadu technik. Kritickým parametrem tohoto přístupu je výběr účastníků procesu (stakeholders – těch, kterých se výsledek výběru týká). Právě u technologických platform se v zásadě jedná o mechanismus, který spojuje všechny zainteresované skupiny s cílem připravit dlouhodobou vizi a vytvořit koherentní dynamický systém.

Navrhované opatření:

Odpovědné orgány budou plnění opatření Evropskou komisí a zainteresovaných skupin nejen monitorovat, ale snažit se i aktivně podílet na vytváření uváděných platform.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Rada pro výzkum a vývoj, Ministerstvo informatiky a Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci s Ministerstvem, průmyslu a obchodu, Asociací výzkumných organizací, Akademií věd České republiky a Asociací inovačního podnikání.

Opatření 4 (nové opatření):

Zřízení platformy pro vzájemné učení, která by podpořila regiony při dalším rozvoji jejich strategií výzkumu, ale s respektováním jejich specifických podmínek. Návazně na stávající aktivity půjde u platform v zásadě o přípravu typologie regionů, metodiku pro srovnávací hodnocení regionální výkonnosti a speciální opatření k podpoře vědeckého a technologického foresightu na regionální úrovni (*Realizace: Proces s regiony podporovaný Evropskou komisí*).

Při plnění tohoto opatření na regionální úrovni je využito předcházejících zkušeností s benchmarkingem (srovnáním) a foresightem na úrovních národních a mezinárodních (benchmarking národních politik). Počítá se, že na regionální úrovni bude především rozvíjena aplikace metodiky foresight v rámci projektu BRIS (Bohemian Regional Innovation Strategy). Zástupci České republiky se podílejí na vypracování společné platformy na evropské úrovni v oblasti inovací (tzv. Knowledge sharing platform, na úrovni Evropské komise odpovídá DG- výzkum) s využitím srovnání s referenčními regiony. Metodicky se bude činnost řídit návodem vypracovaným pracovními skupinami v rámci DG-výzkum (Foresight Regional Strategy Blue-Print). Počítá se především s využitím prostředků Evropské komise.

Realizované opatření:

Regionální foresight byl využit při formulaci regionální inovační strategie pro region Praha v rámci projektu BRIS. Realizaci uskutečnilo Technologické centrum Akademie věd České republiky ve spolupráci s Magistrátem hl. m. Prahy. Podobné aktivity probíhají v západočeském regionu, kde za tuto činnost odpovídá BIC Plzeň ve spolupráci s Regionální rozvojovou agenturou Plzeňského kraje a Západočeskou univerzitou.

V březnu 2004 se předpokládá vyhlášení výzvy Evropské komise k podávání dalších projektů na vypracování regionálních inovačních strategií v přístupujících státech EU. V České republice se předpokládá, že budou předloženy projekty v regionech: Středočeském, Pardubickém, Královéhradeckém, Ústeckém a Libereckém. Všechny tyto projekty budou využívat zkušeností získaných v projektu BRIS.

Zabezpečuje: inovační centra, Ministerstvo pro místní rozvoj a jiné odpovídající subjekty společně s krajskými úřady, resp. regionálními rozvojovými agenturami a Evropskou komisí ve spolupráci s Úřadem vlády České republiky.

Opatření 5 (nové opatření):

Zlepšení účinnosti opatření veřejné správy na podporu výzkumu a inovací koherentní kombinací různých politických opatření a podporou vzájemného působení opatření jednotlivých zemí a opatření na evropské úrovni. Výsledku bude dosaženo především formou výměny informací a zkušeností v rámci postupů otevřené koordinace (*Realizace: na všech úrovních s podporou postupů otevřené koordinace prostřednictvím Evropské komise*).

Navrhované opatření:

Toto opatření lze opět obecně aplikovat na národní úrovni následujícím způsobem: zástupci státní správy, případně experti z jiných organizací a zástupci zainteresované veřejnosti v HLG a jejích pracovních skupinách v rámci činnosti relevantních generálních ředitelství Evropské komise se budou podílet na:

- a) získávání informací ze členských a přistupujících zemí o nejlepších zkušenostech v relevantních oblastech,
- b) rozšiřování pozitivních zkušeností z České republiky směrem k ostatním přistupujícím a členským zemím EU prostřednictvím výše uvedených struktur (pracovní skupiny a HLG),
- c) vypracování kvantitativních indikátorů srovnávání (benchmarkingu) i dalších kvalitativních ukazatelů a prostředků využitých v rámci Otevřené metody koordinace,
- d) přenášení indikátorů a jiných ukazatelů uvedených v předchozím bodu do praxe v rámci České republiky (přitom spolupracují na zabezpečení některých indikátorů s Českým statistickým úřadem) s tím, že tyto indikátory jsou dále aplikovány v analytické činnosti a na jejich základě jsou vypracovávány národní (případně i regionální) politiky nebo strategické dokumenty v oblasti výzkumu a vývoje a inovací,
- e) rozšiřování dosavadních zkušeností z oblasti životního prostředí, které by se přiměřeně zohledňovaly v realizaci navrhovaných opatření a při výkonu státní správy.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Rada pro výzkum a vývoj, Ministerstvo životního prostředí, Úřad vlády a Český statistický úřad.

Opatření 6 (realizované opatření):

Realizace strategie mobility v Evropském výzkumném prostoru, především iniciativ, které jsou zaměřeny na zlepšení přístupu na evropské trhy práce v oblasti výzkumu, např. nové informační prostředky pro výzkumné pracovníky; úplná koordinace systémů sociálního pojištění, včetně zavedení dodatečných důchodů a zavedení evropských karet zdravotního pojištění.

Základním předpokladem naplnění tohoto opatření je usnadnění migrace odborníků, která již byla identifikována jako nezbytný předpoklad migrace vědců do České republiky v Analýze dosavadního vývoje a stavu výzkumu a vývoje v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2002.

Evropská komise předložila návrh směrnice pro vytvoření evropské sítě center mobility. Hlavním přínosem těchto center by mělo být odstranění překážek v mobilitě výzkumných pracovníků, podpora mobilních lidských zdrojů v Evropě, zvýšení atraktivnosti Evropské unie pro výzkumné pracovníky ze všech částí světa a poskytnutí praktické pomoci zahraničním pracovníkům v problematice spojené s mobilitou (administrativní a právní záležitosti).

Síť center mobility by měla být otevřená všem členským státům, asociovaným i kandidátským zemím. Strukturu sítě center mobility si určí každá země sama tak, aby měla optimální pokrytí.

Hlavní úkoly center mobility spočívají v pomoci výzkumným pracovníkům a jejich rodinám při zajišťování víz, pracovních povolení, penzijních práv, pojištění, zdravotní péče, jazykových kurzů, školení, ochrany duševního vlastnictví atd. Na národní úrovni je koordinace systému sociálního pojištění v působnosti MPSV.

Realizované opatření:

Odpovědnost za vytvoření center mobility má v členských i přistupujících zemích Evropské unie vždy ústřední správní úřad odpovědný za výzkum a vývoj. Tento úřad může pravomoc ke zřízení zmiňovaných center delegovat na další instituci. V České republice tak Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy delegovalo pravomoc vytvoření center mobility na Akademii věd České republiky. Návrh projektu na zřízení centra mobility v naší zemi byl Akademií věd České republiky připraven v průběhu minulého roku a dne 11. září 2003 byl předložen k posouzení Evropské komisi. Projekt byl přijat s tím, že bude ještě konkretizován a podrobněji rozpracován.

Navrhované opatření:

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy navrhne při novelizaci zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, změnu § 64 tak, aby do rámce studia cizinců byla zahrnuta i praktická studijní činnost výzkumného charakteru.

Všechny odpovědné instituce projednají otázku migrace za účelem výdělku v oblasti výzkumu a vývoje (nikoliv stipendijní pobyty) s tím, že budou hledány možnosti usnadnit přístup k pracovnímu povolení pro výzkumníky z třetích zemí.

Odpovídá: Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ve spolupráci s Ministerstvem vnitra a Akademií věd České republiky.

Opatření 7 (realizované opatření):

Realizace akčního plánu „Věda a společnost“, především v oblasti „mainstreaming of gender equality“ a iniciativa pro zlepšení přírodovědného vzdělávání a uzavření trhliny mezi vědeckou přípravou a vědeckou pracovní činností.

Realizované opatření:

Toto opatření je realizováno podporou českých týmů při účasti v 6. Rámcovém programu, a to konkrétně ve 2. specifickém programu. V České republice v návaznosti na tento rámcový program a program EUPRO vznikl projekt Ženy a věda. Usnadnění přechodu mladého vědce do vědecké práce v podstatě řeší dílčí program Podpora začínajících pracovníků výzkumu a vývoje, který v rámci programu Lidské zdroje pro výzkum (PP1-DP1) vypsal Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v rámci Národního programu výzkumu. Iniciativy pro zlepšení přírodovědného vzdělávání by měly být zapracovány do příslušné resortní koncepce.

Navrhované opatření:

- a) zlepšování přírodovědného vzdělání,
- b) usnadnění přechodu z vědecké přípravy do vědecké pracovní činnosti.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ve spolupráci s Akademií věd České republiky.

Opatření 8 (nové opatření):

Vypracování návrhů kariér výzkumných pracovníků s cílem usnadnit liberalizaci národních postupů pro přijímání, posuzování a rozvoj kariéry výzkumných pracovníků na evropské i mezinárodní úrovni a přispět k přípravě specifických právních předpisů, pokud budou potřebné (*Realizace: Sdělení Evropské komise, členské státy*).

Navrhované opatření:

Doporučit veřejným výzkumným institucím a veřejným vysokým školám zvážit podmínky a motivační sílu pro zavedení kariérního řádu ve svých konkrétních podmínkách. Je třeba však vzít v úvahu, že kariérní řád není vysokoškolskou reprezentací považován za zásadní motivační faktor.

Uložit ústřednímu orgánu odpovědnému za výzkum a vývoj, Radě pro výzkum a vývoj a poskytovatelům veřejné podpory vytvořit takové motivující podmínky a tlak na příjemce, aby kariérní řád mohl napomoci rozvoji personální základny a tvorbě motivujícího prostředí.

Odpovídá: Rada pro výzkum a vývoj, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a všichni poskytovatelé institucionální podpory.

Opatření 9 (nové opatření):

Ověření otázek dalších evropských nebo koordinovaných opatření s cílem podstatně zlepšit podmínky pro výzkumné pracovníky v EU v rámci probíhajícího procesu koordinace (*Realizace: Evropská komise a členské státy*).

Česká republika se prostřednictvím svých zástupců zúčastní řešení tohoto opatření v rámci činností HLG a jejích pracovních skupin. Budou vytipovány základní ukazatele pro monitorování plnění tohoto opatření. Počítá se, že naplnění tohoto opatření bude umožněno vytvořením vhodných rámcových podmínek relevantním organizacím v oblasti výzkumu a vývoje tak, aby mohly samy zajistit dobré podmínky pro své kvalifikované odborníky.

Realizované opatření:

Přijetí zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů, a připravovaná transformace příspěvkových organizací zabývajících se výzkumem na veřejné výzkumné instituce umožňují vytvořit nové právní subjekty se zlepšenými podmínkami pro výzkumné pracovníky. Tyto přijaté, respektive připravované legislativní normy, rovněž umožňují zdokonalit ekonomickou činnost zmiňovaných subjektů zaváděním doplňkové respektive další činnosti v porovnání s příspěvkovými či dokonce rozpočtovými organizacemi.

Realizovaná opatření reflektují obecné unitární požadavky na koordinace ve smyslu výše uvedeného opatření.

Navrhované opatření:

Aby bylo možné v oblasti veřejných vysokých škol (VVŠ) využít stávajících právních předpisů pro zajištění dobrých podmínek pro kvalifikované odborníky, je třeba při rozpisu prostředků pro VVŠ zvýšit váhu kvalitativních parametrů týkajících se VaV (viz reforma financování VVŠ).

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Rada pro výzkum a vývoj a další zainteresované ústřední správní orgány ve spolupráci s veřejnými vysokými školami a veřejnými výzkumnými institucemi.

Opatření 10 (nové opatření):

Přijetí a realizace uvažovaných návrhů akčního plánu a směrnice o podmínkách vstupu a pobytu příslušníků třetích států za účelem práce ve výzkumu v EU (*Realizace: Návrhy Evropské komise*).

Toto opatření realizuje Evropská komise, Česká republika bude implementovat přijaté směrnice. Toto opatření bude realizováno v součinnosti s realizací Opatření 6.

Odpovídá: Ministerstvo vnitra ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

Opatření 11 (realizované opatření):

Iniciativy, které jsou odvozeny z jednání o sdělení Evropské komise „Úloha vysokých škol v Evropě znalostí“ (COM 2003) 58 final, především ve vztahu k možnostem těsnější spolupráce vysokých škol a podniků.

Navrhované doporučení veřejným vysokým školám a veřejným výzkumným institucím:

1. zvýšení podílu pedagogické práce spojené s výzkumem a vývojem mající vazby na podnikatelské aktivity,
2. optimalizovat strukturované osnovy přírodovědných a technicky orientovaných studijních oborů ve vztahu k potřebám českého hospodářství,
3. uplatnění motivující spolupráce mezi vysokými školami⁴ a podnikatelským sektorem,
4. vytvářet opatření a hledat možnosti ke zvýšení počtu studentů zejména přírodních a technických věd (posílit váhu matematicko-fyzikálního vzdělávání na středních školách a zvýhodňovat studenty přírodovědných, lékařských a technických oborů) se současným zajištěním jejich uplatnění na trhu práce,
5. optimalizovat vzdělávací osnovy především technicky orientovaných oborů podle potřeb českého podnikatelského sektoru,
6. zajišťovat možnosti mobility studentů na národní i mezinárodní úrovni,
7. zahájení programové části Národního programu výzkumu "Výzkumná centra" PP2 – DP1,^{5,6}
8. posilovat odpovědnost vysokých škol za badatelský výzkum s nutností těsné součinnosti vzdělávací a výzkumné činnosti, což je zásadní role vysokých škol.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ve spolupráci s Radou pro výzkum a vývoj a veřejnými vysokými školami.

Opatření 12 (nové opatření) :

Pokračování nebo zavádění nových opatření právních a administrativních reforem a podpůrných opatření s cílem poskytnout veřejným výzkumným organizacím možnost efektivních vazeb s průmyslem, především s malými a středními podniky, avšak při zachování úkolů, které veřejné výzkumné organizace mají ve vzdělávání a základním výzkumu. Dořešit je potřeba zejména otázky zřízení zakladatelských (podnikatelských) center, vědeckých parků, fondů startovního kapitálu a nových typů partnerství veřejného a soukromého sektoru a otázku hodnocení výkonnosti výzkumných pracovníků (*Realizace: členské státy*).

Navrhované opatření:

1. Spolupráce mezi podnikatelským sektorem a veřejnými vysokými školami i veřejnými výzkumnými organizacemi je součástí priority národní politiky „využití výsledků výzkumu a vývoje v praxi“. ⁷ Budou hledány postupy ke zlepšení funkčnosti vědecko-technických parků jako podnikatelských inkubátorů, k intenzivnímu zapojení regionů do těchto aktivit v rámci jejich inovačních strategií, k výraznému zvýšení vzniku spin-off firem a k rozšíření objemu rizikového kapitálu, zejména v jeho raných fázích. Bude přitom přihlíženo k nejlepším zahraničním zkušenostem.

⁴ Implementace tohoto doporučeného postupu se přiměřeným a odpovídajícím způsobem vztahuje i na veřejné výzkumné instituce.

⁵ 18.2. 2004 byla vypsaná veřejná soutěž na zmiňovanou část Národního programu výzkumu PP2-DP1.

⁶ Možné zahájení a financování čistě badatelsky orientovaného programu výzkumných center bude řešit Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy s dalšími zainteresovanými subjekty.

2. Česká republika dosud nemá legislativní ani jiné zázemí pro podporu rizikového kapitálu, která je v různých formách i součástí opatření 35, 36, 68-70. Proto je nutné, aby realizace této podpory byla koncepčně rozdělena do několika etap. (analýza současného stavu, změna stávajících nebo přijetí nových zákonů, vznik rizikových kapitálových fondů, podpora tzv. business angels prostřednictvím odpočtů atd.).
3. Hledání nových typů partnerství veřejného a soukromého sektoru pro podpory výzkumu a vývoje.

Odpovídá: Ministerstvo průmyslu a obchodu za zřízení zakladatelských (podnikatelských) center, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy společně s Radou pro výzkum a vývoj (hodnocení výkonnosti výzkumu a podpora vědeckých institucí) ve spolupráci s Ministerstvem financí, Radou vysokých škol, Asociací výzkumných organizací, Akademií věd České republiky, Asociací inovačního podnikání a dalšími organizacemi výzkumu a vývoje.

Opatření 13 (nové opatření) :

Podpora účasti průmyslu a jiných zainteresovaných skupin na stanovení prioritních cílů veřejného výzkumu (*Realizace: všechny úrovně*).

Realizované opatření:

Priority státem podporovaného výzkumu, které jsou realizovány prostřednictvím Národního programu výzkumu, určuje v souladu s § 33 zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, ve znění zákona č. 41/2004 Sb., ústřední správní úřad odpovědný za výzkum a vývoj. Jak při přípravě Národního programu výzkumu v minulosti, tak i při stanovování aktuálních výzkumných priorit pro Národní program výzkumu II, byla k určení prioritních směrů využita metodika technology foresight. Technology foresight konsensuálním způsobem stanovuje priority prostřednictvím panelu expertů, kde jsou vedle špičkových vědců i zástupci uživatelské veřejnosti, obchodu, bank a samozřejmě i průmyslu. Toto opatření realizoval ústřední správní úřad odpovědný za výzkum a vývoj dosud vždy ve spolupráci s Technologickým centrem Akademie věd České republiky. Rada Národního programu výzkumu bude požadovat, aby rady některých relevantních dílčích programů měly odpovídající zastoupení průmyslového sektoru, resp. příslušných zainteresovaných skupin.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Rada pro výzkum a vývoj v rámci svých kompetencí daných zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, ve znění zákona č. 41/2004 Sb. Na resortní úrovni odpovídají jednotliví poskytovatelé prostředků na výzkum, opět v souladu se zmíněným zákonem.

Opatření 14 (nové opatření):

Vypracování směrnice, která by měla pomoci členským státům při posouzení – a změnách, pokud jsou potřebné – jejich vnitrostátní právní úpravy vlastnictví, vymezení a využití autorských práv ve státem financovaném výzkumu. Cílem je podpořit transfer technologií a aktivity spojené se zakládáním spin-off. (*Realizace: Evropská komise s členskými státy*).

Toto opatření realizuje Evropská komise metodologicky podporující národní kompetentní úřady, kterými v České republice jsou Úřad průmyslového vlastnictví a Ministerstvo kultury.

Navrhované opatření: implementace výše uvedených právních úprav.

Odpovídá: Úřad průmyslového vlastnictví a Ministerstvo kultury ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvem průmyslu a obchodu a Radou pro výzkum a vývoj.

Opatření 15 (nové opatření):

Příprava evropských směrnic pro zacházení s autorskými právy a jejich využití ve veřejných výzkumných organizacích a v partnerstvích subjektů veřejné a soukromě sféry. Směrnice mají podpořit veřejné výzkumné organizace při vypracování a prosazení – na dobrovolné bázi – chart, které budou obsahovat zásady vlastnických práv k výsledkům výzkumu, poskytování licencí, dělení příjmů atd. (*Realizace: Evropská komise ve spolupráci se zainteresovanými skupinami*).

Toto opatření naplňuje Evropská komise.

Navrhované opatření: Tento úkol zajišťuje Evropská komise. Na národní úrovni sleduje naplňování tohoto opatření Úřad průmyslového vlastnictví.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Rada pro výzkum a vývoj a Ministerstvo kultury ve spolupráci s Úřadem průmyslového vlastnictví.

Opatření 16 (realizované opatření):

Další rozvoj komplementarity a synergií evropských finančních nástrojů: 6. Rámcový program výzkumu, strukturální fondy, EIB/EIF a Eureka (společné pracovní skupiny).

Navrhované opatření:

Toto opatření bude realizováno Evropskou komisí s rozšířením na zástupce v radách ministrů (ECOFIN, Konkurenceschopnost) a v příslušných pracovních skupinách.

Odpovídá: Ústřední správní orgány zastupující Českou republiku ve výše uvedených radách a jejich poradních orgánech, to znamená Ministerstvo financí v Radě ECOFIN a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo průmyslu a obchodu v HLG pro konkurenceschopnost.

Opatření 17 (realizované opatření):

Efektivní realizace 6. Rámcového programu, především s ohledem na podporu špičkových výkonů, integrace zdrojů a spolupráce národních programů (projekt ERA-NET).

Ústředním problémem Evropského výzkumného prostoru-ERA je potřeba překonávat tradiční roztržitost výzkumného úsilí v rámci EU lepší koordinací a kooperací. Z tohoto důvodu byl nedávno jako součást 6. Rámcového programu výzkumu a technického rozvoje EU zahájen specifický program s názvem „Integrace a posilování ERA“, ze kterého se vyvinula nová iniciativa „the ERA-NET Scheme“.

Toto opatření realizuje Evropská komise na národní úrovni prostřednictvím kontaktních organizací pro rámcové programy.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a národní i regionální kontaktní organizace 6. Rámcového programu⁸ ve spolupráci s Radou pro výzkum a vývoj.

Opatření 18 (realizované opatření):

Průběžné bilance nástrojů strukturálních fondů z hlediska možných přínosů, které mohou regiony získat z opatření v oblastech výzkumu a inovací.

Cílem regionální (strukturální) politiky EU⁹ je při zachování celkové hospodářské stability snižovat velké hospodářské a sociální rozdíly mezi různými oblastmi EU. Jednotný evropský akt rozhodl také o jejím financování z tzv. strukturálních fondů, které jsou zahrnuty do rozpočtu Evropského společenství. Bylo rozhodnuto, že prostředky ze strukturálních fondů

⁸ Kontaktní organizací pro 6. Rámcový program je v České republice Technologické centrum Akademie věd České republiky.

⁹ Plnění opatření může být podmíněno změnou předpisů EU pro jednotlivé oblasti spravované příslušnými DG a následně i změnou našeho právního rámce.

se soustředí na šest vybraných priorit (cílů) a budou jako příspěvek k programům, zpravidla v rozsahu 50%, poskytovány pouze těm zemím, které samy provádějí regionální politiku. Účastníkem tohoto procesu se stane po vstupu do EU také Česká republika. Nabízí se tak možnosti využívání strukturálních fondů i pro oblast výzkumu, vývoje a inovací.

Ministerstvo průmyslu a obchodu připravuje Operační program pro průmysl a podnikání (OPPP), který bude využívat prostředky strukturálních fondů EU. V rámci tohoto OPPP bude realizována podpora inovací ve dvou programech. Rámcově se jedná o rozvoj infrastruktury a podnikových inovací.

Doporučená realizace:

1. Prvním krokem pro efektivní využívání strukturálních fondů EU je předložení vlastní regionální politiky výzkumu, vývoje a inovací, vycházející z Národní politiky výzkumu a vývoje ČR (pro hejtmány má národní politika pouze doporučující charakter), která bude obsahovat návrhy regionálních programů výzkumu, vývoje a inovací a jejich realizaci (regionální instituce¹⁰, vysoké školy, veřejné výzkumné instituce a další organizace výzkumu a vývoje i podnikatelský sektor), v souladu s doporučením uvedeným v usnesení vlády ze dne 7. ledna 2004 č. 5.
2. Podpora zajištění administrativy, správy a řízení programů financovaných ze strukturálních fondů na všech úrovních tak, aby byly zajištěny především tyto funkce:
 - a) personální administrativní zabezpečení,
 - b) určení priorit těchto programů, respektive jeho částí,
 - c) kritéria hodnocení návrhů projektů,
 - d) personální i technické zajištění hodnocení návrhů projektů,
 - e) transparentní a jednoznačné rozdělení pravomoci, odpovědnosti a výkonné činnosti mezi jednotlivé stupně správy a řízení.
3. Česká republika se zapojí do rámcových programů. Nabízené možnosti nové iniciativy by nepochybně byly velkou pomocí koncepčním pracovníkům výzkumu a vývoje v ústředních orgánech státní správy i manažerům programů výzkumu v resortních výzkumných institucích.

Odpovídá: Řídící orgány operačních programů strukturálních fondů.

Opatření 19 (realizované opatření):

Zavedení iniciativy skupiny EIB „Inovace 2010“ jako opatření navazujícího na iniciativu „Inovace 2000“ s navýšením prostředků (investiční cíl pro období 2003 až 2006 je 20 miliard Euro) a s lepšími nástroji pro investice do výzkumných a inovačních aktivit.

EIB podpoří realizaci Lisabonské strategie 50 miliardami Euro. Tyto prostředky jsou vyčleněny na podporu tvorby znalostí, vzdělávání a jejich ekonomické zúročení. Pro Českou republiku v oblasti výzkumu a vývoje vyplývá z této iniciativy pět hlavních úkolů:

- a) získávání a rozšiřování informací o výše uvedených iniciativách EIB,
- b) vytváření podmínek pro získávání prostředků v rámci iniciativy Inovace 2010,
- c) některá pracoviště výzkumu a vývoje mohou být přizpůsobena tak, aby byla využita v rámci této iniciativy jako specializovaná pracoviště pro zákaznický výzkum (pooled

¹⁰ V prvé řadě však je třeba definovat pojem region. Na jednáních nebo seminářích zástupci EU zdůrazňují, že na ČR se pohlíží jako na jeden region.

R&D) s dobrým renomé (například týmy specializované na určitou servisně využívanou techniku, které budou vyhledávány pro své kvalitní služby),

- d) u špičkových mezioborových domácích pracovišť a jejich clusterů předcházet tomu, aby byla ekonomicky motivována k dezintegraci na centra zákaznického výzkumu,
- e) struktura velkých programů nadresortní úrovně bude strukturovaná kompatibilně s členěním podpory v rámci této iniciativy.

Realizuje: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Rada pro výzkum a vývoj, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo pro místní rozvoj a další ústřední správní orgány a dále regionální správa.

Opatření 20 (nové opatření):

Priorita výzkum a inovace má být hlavní osou strukturálních fondů po roce 2006 (*Realizace: 3. kohezní zpráva Evropské komise*).

Toto opatření je realizováno Evropskou komisí a Česká republika podpoří zařazení výzkumu a vývoje do strukturálních fondů po roce 2006.

Odpovídá: Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Opatření 21 (nové opatření):

Zjednodušení a urychlení financování společných projektů v rámci programu Eureka. V rámci toho budou posouzeny různé alternativy, především možná synchronizace národní podpory¹¹ nebo vytvoření společného schématu financování (*Realizace: členské státy programu Eureka*).

Cíle programu Eureka ve vztahu k Lisabonské strategii odrážející výše uvedené opatření jsou uvedeny v odstavci 50 národní politiky. Toto opatření je realizováno prostřednictvím Národního programu výzkumu.

Navrhované opatření:

Projekty programu Eureka s českou účastí jsou součástí Národního programu výzkumu, který počítá s podílovým financováním projektů. Posouzení výše zmíněných alternativ by mohlo být součástí průběžné zprávy o plnění tohoto národního programu, která by měla být předložena vládě. Implementaci opatření jistě napomůže předsednictví České republiky v tomto programu v období 2005-2006.

Realizované opatření:

Projekty programu Eureka (a některých jiných mezinárodních programů) s českou účastí jsou začleněny do průřezového programu Mezinárodní a regionální spolupráce v rámci Národního programu výzkumu. Tento program počítá s podílovým financováním, a to především právě u průmyslově orientovaných programových částí. V souladu s mezinárodními závazky České republiky ve vztahu k Evropské unii je tento program otevřen i výzkumným organizacím z evropských zemí

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Opatření 22 (nové opatření):

Optimalizace kombinací různých finančních nástrojů s respektováním potřeb různých průmyslových odvětví a s respektováním specifik vývoje v jednotlivých zemích a na evropské úrovni (*Realizace: členské státy*).

¹¹ Příspěvky, půjčky nebo záruky.

Financování je důležitým nástrojem pro správu výzkumu a vývoje i pro řízení vlastní výzkumné činnosti a je neoddělitelně spojené s procesem hodnocení. Základním kritériem pro rozdělování veřejných prostředků na podporu výzkumu a vývoje se od roku 2004 stanou výsledky výzkumu a vývoje (viz platná národní politika str. 12, odst. 78). Tak jako ve všech vyspělých zemích, tak i v ČR se od počátku 90. let uplatňuje systém kombinované finanční podpory výzkumu a vývoje (účelová, institucionální, z veřejných a soukromých zdrojů). Nutnost posilování státní podpory výzkumu a inovací, plynoucí ze závazku dosáhnout do roku 2010 celkového podílu výdajů na výzkum a vývoj 3% HDP, musí být doprovázena zlepšováním její účinnosti, zejména stimulačního účinku na soukromé investice (cíl dvou třetin HDP ze soukromých zdrojů na výzkum a vývoj). Nejrůznější finanční nástroje je možné využívat jednotlivě nebo v kombinacích podstatně efektivněji: přímá opatření, daňové impulsy, úprava záruk, podpora rizikového kapitálu. Kombinace je potřebná, neboť jediným nástrojem nelze uspokojit potřeby všech průmyslových odvětví.

Příprava návrhu výdajů státního rozpočtu na výzkum a vývoj, včetně střednědobého výhledu podpory výzkumu a vývoje ze státního rozpočtu, je druhým hlavním úkolem Rady pro výzkum a vývoj. Podstatou opatření je vhodná kombinace přímých a nepřímých finančních nástrojů (daňová opatření, půjčky, záruky, využívání autorských práv a práv průmyslové ochrany či poskytování časově omezených výlučných práv k výsledkům) na podporu výzkumu a vývoje a pro získání dalších investic do výzkumu a vývoje z neveřejných prostředků.

Realizované opatření:

Bylo realizováno opatření financovat prioritní oblasti výzkumu a vývoje z účelových prostředků formou Národních programů výzkumu. Tím bylo zajištěno financování především toho výzkumu, který je nejpotřebnější pro rozvoj konkurenceschopnosti a sociální soudržnosti v České republice a zároveň je v naší zemi na vysoké odborné úrovni s návazností na praxi. Národní program výzkumu, který je zahájen v letošním roce, soustředil do nového závazného ukazatele výdajů ze státního rozpočtu prostředky na tento účel. Jedná se o výrazný krok ke sjednocení řízení a administrace účelové podpory výzkumu a vývoje, kdy jednotlivé části tohoto rámcového programu (tj. jeho tématické a průřezové části) jsou koordinovány ústředním správním orgánem odpovědným za výzkum a vývoj. Příprava Národního programu výzkumu II již sjednocuje prostředky na tento národní program do jedné rozpočtové kapitoly, tj. kapitoly Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Zahájení tohoto nového národního programu bude financováno v souladu s platnou národní politikou z veřejných prostředků vzniklých navýšením státního rozpočtu. Bohužel navýšení prostředků státního rozpočtu v meziročním období 2005-2006 neumožňuje zahájit Národní program výzkumu II s větším objemem financí než cca 950 milionů Kč. Další možnosti, jak zvýšit veřejné prostředky na tento národní program, jsou následující:

- a) většina průřezových částí Národního programu výzkumu přejde do Národního programu výzkumu II a na tyto části budou vypisovány veřejné soutěže i po roce 2005,
- b) alokaci velké části v budoucnosti navyšovaných prostředků na výzkum a vývoj do Národního programu výzkumu II v souladu s národní politikou výzkumu a vývoje, tento národní program bude mít svým charakterem všechny předpoklady, aby reagoval na aktuální potřeby české ekonomiky a společnosti a přispěl tak k budování společnosti znalostí v České republice,
- c) propojením Národního programu výzkumu II s jinými programy

Navrhované opatření:

Optimalizace podpory výzkumu a vývoje je ve značném rozsahu popsána v Národní politice výzkumu a vývoje na léta 2004 – 2008, a to s přihlédnutím k možnému využití nepřímých nástrojů podpory. Velmi slibným nástrojem k realizaci výše uvedeného opatření jsou Národní programy výzkumu, které realizují národní politiky v této oblasti. Zvýšení významu a především dopadu na plnění opatření J¹²realizující Akční plán pro Evropu v tuzemských podmínkách v národní politice prostřednictvím zmiňovaných národních programů bude dosaženo následujícími možnými postupy:

- a) dostatečná podpora základního a specifického výzkumu,
- b) sestavování návrhu prostředků na výzkum a vývoj ze státního rozpočtu (stejně tak i střednědobých výhledů) na základě platné národní politiky výzkumu a vývoje nebo její aktualizace ústředním správním úřadem odpovědným za výzkum a vývoj.

Odpovídá: Rada pro výzkum a vývoj, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci s Ministerstvem financí.

Opatření 23 (nové opatření):

Rozvoj spolupráce mezi 6. Rámcovým programem výzkumu a Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj (EBOR) podle vzoru úspěšné spolupráce s EIB (*Realizace: Evropská komise a EBOR*).

Toto opatření realizuje Evropská komise a EBRD, Česká republika bude monitorovat a využívat možností této spolupráce.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Rada pro výzkum a vývoj a národní (tj. Technologické centrum Akademie věd České republiky), resp. regionální kontaktní organizace 6. Rámcového programu ve spolupráci s Ministerstvem financí.

Opatření 24 (nové opatření) :

Zrušení předpisů a metod národních programů, které jsou překážkou evropské spolupráce a transferu technologií¹³ a případné umožnění financovat společný výzkum prostřednictvím jiných států (*Realizace: členské státy*).

Navrhované opatření:

Do roku 2005 provést revizi všech právních předpisů výzkumu a vývoje a pravidel Národního programu výzkumu i resortních programů a grantového financování a na jejím základě navrhnout ke zrušení (nebo změnit) ty části právních předpisů, které jsou překážkou evropské spolupráce a transferu technologií za současného plného respektování národních zájmů.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a ostatní poskytovatelé účelové podpory.

Opatření 25 (nové opatření):

Intenzivnější zaměření výzkumných programů na vytváření center a sítí excelence, v jehož rámci budou zdroje existující na regionální, národní a celoevropské úrovni propojovány a koordinovány do clusterů (*Realizace: všechny úrovně*).

¹² Jednotlivá opatření tohoto akčního plánu, modifikovaná na tuzemské podmínky, jsou v národní politice označena velkými tiskacími písmeny v rámečcích na koncích důležitých kapitol.

¹³ Např. omezení při využívání výsledků v jiných zemích a při zadávání dílčích zakázek zahraničním organizacím. Národní programy formálně nevyklučují společné projekty s organizacemi jiných zemí. Skutečnost, že chybí výslovné vyjádření, že takové projekty mohou být podpořeny, vede k tomu, že takové projekty jsou pojímány spíše negativně. Důvodem zřejmě jsou zkušenosti s problémy při rozdělování finančních prostředků.

Realizované opatření:

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vyhlásilo program Výzkumná centra. Tato centra koncentrují všechny potřebné technické, personální, finanční a infrastrukturní kapacity k zabezpečení kvalitního výzkumu schopného nadnárodní integrace.

Navrhované opatření:

Toto opatření odráží odstavec 139 národní politiky. Vhodným zárodkem pro vytváření výše uvedených center a sítí excelence v ČR se mohou stát některá výzkumná centra. Jejich účelem a cílem je zvýšení úrovně mezioborové i meziresortní spolupráce, provázanost výzkumu s potencionálními uživateli jeho výsledků, úspěšnost v mezinárodní soutěži, podpora kvalitativních změn ve vybavení perspektivních týmů, efektivní využívání nákladných unikátních přístrojů a zařízení i možnost uplatnění mladých odborníků.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Opatření 26 (nové opatření):

Posílení inovačního působení programů VaV podporou integrace inovačně orientovaných aktivit v průběhu výzkumných projektů (např. management získávání a rozšiřování poznatků, školení, opatření pro zavedení nových technologií do MSP) (*Realizace: všechny úrovně*).

Požadavek zlepšit znalosti vědecké obce o podmínkách podnikání, např. zavedením zvláštních vzdělávacích programů, je součástí priority Národní politiky výzkumu a vývoje České republiky na léta 2004 – 2008 „využití výsledků výzkumu a vývoje v praxi“ v kapitole II. 4. a konkrétně je zmiňován v odstavci 49 národní politiky.

Navrhované opatření:

Vzhledem k tomu, že výše uvedené opatření koresponduje se systémovou prioritou výzkumu a vývoje dle platné národní politiky, bude v podstatné míře realizováno prostřednictvím Národního programu výzkumu II, který by měl být zahájen v roce 2006. Zároveň bude podporována možnost financovat vzdělávání v oblasti výzkumu z prostředků Evropského sociálního fondu, a to především na regionální úrovni.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ve spolupráci s Ministerstvem průmyslu a obchodu (například v oblasti MSP), Radou pro výzkum a vývoj.

Opatření 27 (nové opatření):

Posouzení cílů v účasti MSP na národních programech (*tn. v tomto případě na národní úrovni*) v porovnání s cílem Společenství dosáhnout v průběhu Rámcového programu – 15 % MSP (*Realizace: členské státy*).

Navrhované opatření:

Pravidla pro poskytování podpory MSP z prostředků státního rozpočtu určuje od 1.1. 2003 zákon č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání. Ten delimitoval regionální podporu podnikání z Ministerstva pro místní rozvoj do působnosti Ministerstva průmyslu a obchodu s cílem soustředit prostředky státního rozpočtu do menšího počtu programů a zvýšit tak jejich účinnost. Pro rok 2003 bylo vyhlášeno 11 programů podpory MSP s celostátní působností. Na národní úrovni se nepočítá s kvótou na podíl MSP v programech výzkumu a vývoje.

Odpovídá: Ministerstvo průmyslu a obchodu.

Opatření 28 (nové opatření):

Příprava evropské agendy pro špičkový výzkum v oblasti globální bezpečnosti¹⁴ a příprava na eventuální vytvoření evropského zařízení pro zadávání výzkumných zakázek v oblasti bezpečnosti, které jsou předmětem společného zájmu, jako reakce na sdělení Evropské komise o zbrojní politice a odpovídající závěry Evropské rady (*Realizace: Evropská komise s členskými státy*).

Česká republika se bude připravovat na vstup do European Security Research Programme, který by měl začít v roce 2007. Příslušné ústřední orgány státní správy zabezpečí připravenost České republiky na plnění úkolů souvisejících s tímto programem i s jeho přípravnou fází. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Rada pro výzkum a vývoj zváží případnou možnost propojení vybraných částí tohoto programu s civilními programy.

Navrhované opatření:

Vzhledem k průřezovému charakteru tohoto opatření na celý bezpečnostní resort (Ministerstvo vnitra včetně podřízených útvarů, NBÚ, BIS, Ministerstvo obrany, Ministerstvo zahraničních věcí, Úřad vlády ČR) i na související resorty (Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo zemědělství, Úřad pro jadernou bezpečnost atd.) bude Rada pro výzkum a vývoj plnit koordinační funkci ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

Odpovídá: Rada pro výzkum a vývoj ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvem vnitra a Ministerstvem obrany.

Opatření 29 (nové opatření):

Podpora koordinovaného použití daňových pobídek pro opatření politiky výzkumu společného zájmu, především pro následující:

- a) podpora zakládání a rozběhové fáze podniků náročných na výzkum,
- b) zjednodušení přístupu k finančním prostředkům s využitím nových nebo stávajících nadací pro podporu VaV v Evropě.

Toto opatření realizuje Evropská komise.

Navrhované opatření:

Na národní úrovni sleduje a implementuje Ministerstvo financí (daňové pobídky), Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Rada pro výzkum a vývoj. Budoucí aplikace implementačního postupu (v současnosti vypracovávaného Evropskou komisí) na tuzemské podmínky, projednají v případě opatření b) příslušné zainteresované resorty s Ministerstvem financí.

Odpovídá: Ministerstvo financí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Rada pro výzkum a vývoj.

Opatření 30 (nové opatření):

Posoudit možnost zavedení daňových podnětů pro zvýšení atraktivnosti kariéry ve výzkumu. (*Realizace: Evropská komise s členskými státy v návaznosti na otevřenou metodu koordinace*).

Navrhované opatření:

Národní politika definuje, vedle apelu na zlepšení rámcových podmínek pro realizaci výše uvedeného opatření, nástroje nepřímé podpory v odstavci 92. V rámci těchto nástrojů lze

¹⁴ Ve sdělení Evropské komise „Otázky evropského obranného průmyslu a trhu“ (COM 2003) 113 final se v kapitole 2. počítá s výraznou synergií mezi civilním a vojenským výzkumem.

vytipovat konkrétní uplatnění daňových pobídek při získání příjmů z poskytnutí práv k duševnímu vlastnictví. Dopad tohoto opatření bude posouzen v rámci plnění usnesení vlády ze dne 7. ledna 2004 č. 5.

Ministerstvu financí budou opětovně navrženy daňové podněty ve větším rozsahu například pro podniky, které zřídí nová pracovní místa pro výzkumné pracovníky, hledající uplatnění ve výzkumu.

Odpovídá: Ministerstvo financí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Rada pro výzkum a vývoj.

Opatření 31 (nové opatření):

Zlepšení nepřímých nástrojů pro výzkum na následující bázi:

- a) formální hodnocení, jehož výsledky by měly být zveřejněny,
- b) vzájemné učení,
- c) zásady, které budou zaměřeny na kvalitu systému, např. na jednoduchost, nízké správní náklady a stabilitu.

Zveřejnění dat o dopadech daňových opatření na rozpočet (*Realizace: členské státy*).

Navrhované opatření:

K návrhu konkrétního řešení opatření bude přistoupeno až po vyhodnocení dopadů nepřímé podpory na oblast výzkumu a vývoje, jak je uloženo Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy usnesením vlády č. 5 ze dne 7. ledna 2004.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ve spolupráci s Ministerstvem financí (finanční nástroje) a Asociací výzkumných organizací.

Opatření 32 (nové opatření):

Lepší využití mechanismů záruk na základě zkušeností některých zemí s cílem zlepšit přístup k úvěrovému a účastenskému financování MSP (*Realizace: všechny úrovně*).

Problematika malých a středních podniků a implementace nástrojů jejich podpory patří do kompetence Ministerstva průmyslu a obchodu.

Odpovídá: Ministerstvo průmyslu a obchodu ve spolupráci s Ministerstvem financí (státní záruky) a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy¹⁵.

Opatření 33 (nové opatření):

Posouzení možností posílení a rozšíření budoucích záručních systémů, které spravuje EIF ze svých vlastních prostředků nebo v rámci zakázky Společenství. Cílem je podpořit rozvoj národních a regionálních programů a tím usnadnit v oblastech výzkumu a inovací v MSP přístup k úvěrům a zejména k účastenskému financování (*Realizace: skupina EIB a Evropské komise*).

Toto opatření realizuje EIB společně s Evropskou komisí.

Monitoruje: Ministerstvo financí, Rada pro výzkum a vývoj a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Opatření 34 (realizované opatření):

Vytváření sítí poskytovatelů rizikového kapitálu a „Business Angels“ a podpora transevropských koordinovaných aktivit pro dostupnost rizikového kapitálu.

Možnosti České republiky v rámci tohoto opatření již byly uvedeny v Analýze dosavadního vývoje a stavu výzkumu a vývoje v České republice a jejich srovnání se

¹⁵ Usnesením vlády ze dne 7. ledna 2004 č. 5 bylo uloženo ministryni školství, mládeže a tělovýchovy zpracovat a do konce roku 2004 předložit vládě vyhodnocení dopadů nepřímých nástrojů podpory výzkumu a vývoje. V tomto materiálu bude i rozbor některých specifických daňových opatření.

zahraničím (konkrétně v kapitole J – hodnocení výzkumu a vývoje České republiky v zahraničních dokumentech). Implementace tohoto opatření je záležitostí soukromého sektoru.

Odpovědnost za plnění tohoto opatření nespadá do kompetence žádného ústředního správního orgánu.

Opatření 35 (nové opatření):

Snazší pořízování rizikového kapitálu prostřednictvím EIF s cílem vyrovnat nedostupnost kapitálu na trhu a jeho určitou zdrženlivost (kapitál pro start a počáteční fázi, zakladatelská centra, fondy zřizované společně s univerzitami a v současné době i k překonání určité zdrženlivosti kapitálu vůči novým podnikům). Rozšíření poradenských služeb rizikového kapitálu i pro veřejné výzkumné organizace s cílem podpořit je při získávání dalších finančních prostředků (*Realizace: EIF a Evropská komise*).

Toto opatření realizuje Evropská komise. Pokud má být toto opatření efektivně aplikováno, ve své podstatě představuje samostatný finanční systém, který zahrnuje různé formy rizikového kapitálu. Jde o zárodečný kapitál (seed capital), startovní kapitál (start-up capital), kapitál pro spin-off firmy (spin-off capital), které jsou hnací silou pro nově vznikající technologické firmy. Dále je důležitý kapitál pro expanzi a obecně rozvoj firem a kapitál pro akvizice. Do kategorie rizikového kapitálu patří také tzv. business angels, tedy bohatí podnikatelé a podniky, kteří podporují různé druhy a stupně výzkumu. Je pochopitelné, že jejich motivace vychází vždy z vlastního prospěchu, kterým jsou daňové odpočty poskytnutých finančních prostředků. Business angels se ve světě dokonce sdružují do investičních celků. Provázání rizikového kapitálu na daňové prostředí státu je významné také při problému dvojího zdanění investic jak business angels, tak rizikových kapitálových fondů. Dokud tato otázka nebude vyřešena, nebude ani zájem o investice do rizikového kapitálu.

Navrhované opatření:

Implementace tohoto opatření je záležitostí podnikatelského sektoru. Tvorba vhodných rámcových podmínek plošného charakteru, kde sektor výzkumu a vývoje je jen jednou z řady zainteresovaných oblastí, patří do kompetence Ministerstva financí a Ministerstva průmyslu a obchodu ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a Radou pro výzkum a vývoj.

Monitoruje: Ministerstvo financí ve spolupráci s Ministerstvem průmyslu a obchodu.

Opatření 36 (nové opatření):

Posílení znalostí MSP náročných na výzkum o účelném využití rizikového kapitálu především opatřeními na regionální úrovni v souladu s příručkami Evropské komise o financování s využitím rizikového kapitálu (*Realizace: na všech úrovních*).

Navrhované opatření:

Bude usilováno, aby opatření bylo realizováno z prostředků Evropského sociálního fondu vhodnou tematickou náplní části opatření 3.2.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ve spolupráci s Asociací výzkumných organizací, Asociací inovačního podnikání a Asociací malého a středního podnikání.

Opatření 37 (realizované opatření):

Realizace Paktu stability a růstu, zejména přesnějším hodnocením kvality veřejných výdajů dle požadavků Evropské rady. Přesnější hodnocení bylo navrženo ve sdělení Evropské komise z listopadu 2002 o posílení koordinace rozpočtových politik.

Návrh opatření:

Způsob implementace tohoto opatření jde nad rámce úřadů s kompetencemi ve výzkumu a vývoji. Jedná se o plošné opatření zasahující do všech rozpočtových kapitol.

Odpovídá: Ministerstvo financí

Opatření 38 (realizované opatření):

Přijetí zásad hospodářské politiky 2003 – 2006 Radou a následná opatření v návaznosti na příslušné doporučení Evropské komise, především ve věci kvality veřejných výdajů a jejich zaměření na poznání, a to zejména v oblastech výzkumu a inovací.

Toto opatření bude na národní úrovni zajištěno ve smyslu opatření 37. Určení míry implementace tohoto opatření patří především do kompetence Ministerstva financí.

Odpovídá: Ministerstvo financí.

Opatření 39 (nové opatření):

Podpora a kontrola nového zaměření veřejných výdajů na znalosti, zejména na výzkum a inovace (*Realizace: všechny úrovně*).

Tento úkol je jedním z pilířů Lisabonského procesu a směřuje přímo k naplnění jeho strategického cíle - podíl výdajů na výzkum a vývoj v objemu 3 % HDP v roce 2010. Pro jeho dosažení doporučuje Evropská komise přehodnotit výdaje veřejných rozpočtů ve prospěch výdajů na znalosti a výzkum a vývoj. Evropská komise zdůrazňuje, že postupné dosažení uvedeného cíle se musí odehrávat v rámci Paktu stability a rozvoje, neboť ve snaze dosáhnout podílu výdajů na výzkum a vývoj v naznačené výši by mohlo dojít k přechodnému deficitu státních rozpočtů.

Toto opatření realizuje Rada pro výzkum a vývoj v souladu s jejími kompetencemi vyplývajícími z § 35 zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje ve znění zákona č. 41/2004 Sb.

Navrhované opatření:

Součástí kontroly veřejných výdajů na výzkum a vývoj bude především návrh postupu při určení prioritních programů a dalších opatření z prostředků na výzkum a vývoj tak, aby byl financován kvalitní výzkum a vývoj s pozitivním dopadem na rozvoj společnosti a hospodářství.

Odpovídá: Rada pro výzkum a vývoj, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ve spolupráci s Ministerstvem financí a Asociací výzkumných organizací.

Opatření 40 (nové opatření)

Hodnocení a diskuse s členskými a přistupujícími státy o rozpočtových prostředcích, které jsou potřebné k dosažení cíle 3 % a o rozdělení úkolů a prací mezi členské státy a Společenství do roku 2010 (*Realizace: Evropská komise s členskými a kandidátskými státy v souvislosti s otevřenou koordinační metodou*).

Návrh opatření:

Plnění tohoto opatření bude iniciováno Evropskou komisí. Úkolem pro Českou republiku bude určit, jaká část výzkumu a vývoje bude prováděna a financována výhradně z veřejných prostředků České republiky, jakou část výzkumu a vývoje bude Česká republika navrhovat a provádět ve spolupráci s finančními zdroji Společenství a jaká část výzkumu a vývoje by měla být financována zejména /pouze/ převážně ze zdrojů Společenství. Česká republika by měla vědět, jakým způsobem chce zajistit splnění svých cílů.

Odpovídá: Rada pro výzkum a vývoj, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ve spolupráci s Ministerstvem financí a Asociací výzkumných organizací.

Opatření 41 (realizované opatření):

Rychlé schválení přepracovaného osvobození od ohlašovací povinnosti pro poskytnutí podpory pro MSP. K tomuto osvobození by měly patřit i státní příspěvky na VaV.

Navrhované opatření:

Postup zjednodušení ohlašovacích povinností pro poskytování podpory MSP a osvobození u státních příspěvků na výzkum a vývoj od ohlašovací povinnosti na národní úrovni monitoruje Úřad pro ochranu hospodářské soutěže.

Odpovídá: Úřad pro ochranu hospodářské soutěže.

Opatření 42 (realizované opatření):

Průzkum a vypracování zpráv o novém zaměření státních příspěvků na horizontální cíle, mezi jinými i na výzkum.

Navrhované opatření:

V rámci Národního programu výzkumu bude opatření řešeno prostřednictvím zpráv jednotlivých poskytovatelů průřezových částí tohoto programu. Na základě těchto podkladů bude napsána v druhé polovině této dekády zpráva o průběžném plnění tohoto národního programu pro vládu.

Odpovídá: Rada pro výzkum a vývoj a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Opatření 43 (nové opatření):

Vysvětlení a zdůvodnění forem státních podpor výzkumu, které nenarušují volnou soutěž a tím nejsou státní výpomocí (*Realizace: Evropská komise*).

Toto opatření zabezpečuje Evropská komise.

Navrhované opatření:

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže bude implementovat dopady tohoto opatření při schvalování žádostí o výjimku z hospodářské soutěže a případně iniciuje jejich zapracování do stávajících relevantních právních norem. Po vstupu České republiky do EU bude nutno naplňování opatření upravit tak, aby odpovídala navrhovanému zákonu o úpravě některých vztahů v oblasti veřejné podpory a o změně zákona o podpoře výzkumu a vývoje. Podle uvedeného zákona totiž Úřad nebude moci rozhodovat o udělení výjimek, neboť jeho pravomoc bude převedena na Evropskou komisi, bude však plnit poradenskou, koordinační a kontrolní činnost v oblasti veřejné podpory.

Odpovídá: Úřad pro ochranu hospodářské soutěže ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a Rada pro výzkum a vývoj.

Opatření 44 (realizované opatření):

Příprava a přepracování rámcové regulace Společenství pro státní příspěvky na VaV, především důkladné ověření následujících bodů:

- a) stanovení hranice mezi výzkumnými činnostmi, které mohou být podpořeny státem a čistě komerčními inovačními aktivitami a rozlišení mezi podporovatelnými projekty VaV podle jejich blízkosti trhu,
- b) změny úloh veřejných výzkumných organizací s cílem intenzivnější spolupráce s průmyslem,
- c) různé modely státní podpory VaV u nejdůležitějších obchodních partnerů EU a jejich dopady na podmínky konkurence pro evropské podniky, které působí na globálních trzích.

V rámci přepracování regulace Společenství bude zvažována možnost skupinového osvobození od ohlašovací povinnosti.

Realizované opatření:

Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, ve znění zákona č. 41/2004, rámcově poskytuje podmínky pro veřejnou podporu výzkumu a vývoje včetně definice jednotlivých typů výzkumu z pohledu jejich blízkosti trhu. Konkrétní výše veřejné podpory definovaných výzkumných a vývojových činností pak upravuje prováděcí předpis k tomuto zákonu.

Rovněž připravovaná legislativní podpora transformace příspěvkových organizací ve výzkumu na veřejné výzkumné instituce umožňuje přiblížení státem podporovaného výzkumu potřebám průmyslu. Jedná se nejen o motivaci vznikajících veřejných výzkumných institucí ke spolupráci s podnikatelským sektorem, ale i o možnost, aby tyto nové právnické subjekty samy vstupovaly do podnikatelských aktivit.

Navrhované opatření:

Implementace nově připravené, přepracované rámcové regulace Společenství pro státní příspěvky na výzkum a vývoj na národní úrovni.

Odpovídá: Úřad pro ochranu hospodářské soutěže a dále Rada pro výzkum a vývoj, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo průmyslu a obchodu.

Opatření 45 (nové opatření) :

Nové zaměření státních příspěvků na VaV jako součást nového zaměření státních příspěvků na horizontální cíle (Realizace: na všech úrovních).

Realizované opatření:

Horizontální cíle ve výzkumu a vývoji jsou financovány prostřednictvím programů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy financovaných z jeho resortních prostředků a zároveň z prostředků na Národní programy výzkumu, konkrétně na jejich průřezové programy. Samotný výzkum a inovace jsou označeny za jednu z hlavních priorit České republiky.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Opatření 46 (realizované opatření):

Rychlé přijetí balíčku „zadávaní veřejných zakázek“ parlamentem a Radou;

Toto opatření je realizováno institucemi Evropské unie a dále převáděno na národní úroveň.

Realizované opatření:

V České republice je prováděna implementace prostřednictvím nového zákona č. 40/2004 Sb., o veřejných zakázkách a souvisejícími předpisy (především zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, ve znění zákona č. 41/2004 Sb.). Úřad pro ochranu hospodářské soutěže vykonává dohled nad dodržováním příslušných předpisů EU v České republice a přijatých národních právních předpisů.

Odpovídá: Ministerstvo pro místní rozvoj.

Opatření 47 (realizované opatření):

Pokračování iniciativ pro e-zadávaní veřejných zakázek.

Toto opatření je realizováno institucemi Evropské unie.

Realizované opatření:

V České republice je prováděna implementace prostřednictvím nového zákona č. 40/2004 Sb., o veřejných zakázkách a souvisejícími předpisy (především zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, ve znění zákona č. 41/2004 Sb.).

Navrhované opatření:

Sledování situace v oblasti e- zadávání veřejných zakázek patří do kompetence Ministerstva pro místní rozvoj a Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže náleží výkon dohledu nad dodržováním platných právních předpisů.

Odpovídá: Ministerstvo pro místní rozvoj ve spolupráci s Úřadem pro hospodářskou soutěž a Ministerstvem informatiky.

Opatření 48 (realizované opatření):

Opatření pro vytváření vědomí o nových postupech zadávání veřejných zakázek, jak bylo navrženo v nedávném sdělení Evropské komise o inovační politice.

Toto opatření je realizováno institucemi Evropské unie.

Navrhované opatření:

V České republice bude situaci sledovat Úřad pro ochranu hospodářské soutěže.

Odpovídá: Úřad pro ochranu hospodářské soutěže.

Opatření 49 (realizované opatření):

Příprava eventuálního vytvoření evropského mezistátního orgánu pro další rozvoj možností obrany a příslušného systému veřejných zakázek.

Toto opatření je realizováno institucemi Evropské unie.

Navrhované opatření:

V České republice bude situaci sledovat Ministerstvo obrany.

Odpovídá: Ministerstvo obrany.

Opatření 50 (nové opatření) :

Podpora přípravy a předávání informací, např. o nejlepších disponibilních technologiích pro rozhodující kategorie výrobků. Tyto informace umožní zadavatelům poptávat technologie, které nejlépe odpovídají jejich požadavkům, především v oblastech zdravotnictví, životního prostředí, dopravy a vzdělání, ve kterých je stát často prvním zákazníkem (*Realizace: všechny úrovně*).

Evropská komise při navržení tohoto opatření vycházela z představy, že zprostředkování informací o nových produktech založených na výzkumu a vývoji a inovacích, je jedním z nejlepších podnětů pro rozvoj příslušných odvětví výroby a služeb a pro získání dalších investic do oblasti výzkumu a vývoje a technologických inovací.

Realizované opatření:

V rámci Operačního programu Průmysl a podnikání 2004 - 2006 je jednou z priorit opatření pro podporu infrastruktury pro průmyslový výzkum, vývoj a inovace i podpora center pro transfer technologií. Centrem pro transfer technologií se přitom rozumí samostatný právní subjekt, který ve spolupráci s výzkumnými institucemi¹⁶ a univerzitami napomáhá transferu technologií. Zároveň poskytuje odborné poradenství například v oblasti ochrany průmyslového vlastnictví.

Odpovídá: Ministerstvo průmyslu a obchodu ve spolupráci s Asociací inovačního podnikání a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

Opatření 51 (realizované opatření):

Zavedení patentového systému Společenství.

¹⁶ Po přijetí zákona o veřejných výzkumných institucích budou transformovány výzkumné příspěvkové organizace na tyto veřejné výzkumné instituce, případně budou dále fungovat jako organizační složky státu.

Tato záležitost je dlouhodobě diskutována na různých úrovních v rámci orgánů Evropské komise. Na jednání HLG pro konkurenceschopnost při generálním ředitelství pro obchod a konkurenceschopnost k Akčnímu plánu pro Evropu v lednu 2004 v Dublinu bylo konstatováno, že implementace tohoto opatření není záležitostí administrativně-správní, nýbrž je závislá na politickém rozhodnutí. V České republice náleží případná implementace tohoto opatření Úřadu průmyslového vlastnictví.

Odpovídá: Úřad průmyslového vlastnictví.

Opatření 52 (realizované opatření):

Projednání návrhu směrnice o opatřeních a postupech na ochranu autorských práv.

Toto opatření realizuje Evropská komise.

Navrhované opatření:

V České republice sleduje plnění tohoto opatření Ministerstvo kultury a v některých případech (např. v oblasti práva k výsledkům výzkumu a vývoje) Úřad průmyslového vlastnictví.

Odpovídá: Ministerstvo kultury.

Opatření 53 (realizované opatření):

Projednání návrhu směrnice o patentovatelnosti vynálezů vytvořených počítačem, přičemž nesmí být ohrožena ani volná soutěž, ani zdrojově otevřený vývoj.

Toto opatření realizuje Evropská komise.

Navrhované opatření:

V České republice sleduje plnění tohoto opatření Úřad průmyslového vlastnictví.

Odpovídá: Úřad průmyslového vlastnictví ve spolupráci s Ministerstvem informatiky.

Opatření 54 (realizované opatření):

Rychlé prosazení směrnice 98/44/ES pro právní ochranu biotechnologických vynálezů a směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a příbuzných ochranných práv v informační společnosti.

Toto opatření realizuje Evropská komise.

Navrhované opatření:

V České republice sleduje plnění tohoto opatření Ministerstvo kultury a v některých případech (práva k výsledkům výzkumu a vývoje) Úřad průmyslového vlastnictví.

Odpovídá: Ministerstvo kultury a Úřad průmyslového vlastnictví.

Opatření 55 (realizované opatření):

Podpora společné evropské koncepce období bez poplatků v průběhu mezinárodní harmonizace.

Navrhované opatření:

Toto opatření týkající se patentové oblasti realizuje Evropská komise v rámci zcela nedávno dosaženého politického konsensu o vytvoření patentu Společenství. V České republice situaci sleduje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Rada pro výzkum a vývoj.

Odpovídá: Úřad průmyslového vlastnictví, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Rada pro výzkum a vývoj.

Opatření 56 (realizované opatření):

Použití stávajících nástrojů Rámcového programu výzkumu k podpoře časově omezených výměn expertů pro transfer technologií mezi výzkumnými organizacemi.

Navrhované opatření:

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Rada pro výzkum a vývoj a Ministerstvo průmyslu a obchodu vyhodnotí situaci po realizaci opatření.

Odpovídá: Národní (tj. Technologické centrum Akademie věd České republiky), resp. regionální kontaktní organizace 6. Rámcového programu, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Opatření 57 (nové opatření):

Podpora celounijně koordinovaného objasňování a školení o autorských právech, která budou zaměřena především na evropské společenství výzkumných pracovníků (*Realizace: Evropská komise a ostatní příslušné instituce*).

Navrhované opatření:

Oblast autorských práv patří na národní úrovni do kompetence Ministerstva kultury. Bude usilováno o to, aby školení o autorských právech ve vztahu k výzkumu bylo implementováno v České republice v rámci rozvoje lidských zdrojů a vzdělávání ve výzkumu a vývoji financovaného z Evropského sociálního fondu.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo kultury.

Opatření 58 (nové opatření) :

Vyjasnění specifických aspektů autorského práva relevantních pro výzkum, kromě jiných i výjimečných úprav u experimentů, práv dřívějších uživatelů, zákonných úprav pro technologické know-how a ustanovení o spoluvlastnictví autorských práv, a na základě těchto vyjasnění i zavedení potřebných opatření (*Realizace: Evropská komise se zainteresovanými skupinami*).

Navrhované opatření:

Toto opatření realizuje Evropská komise. V České republice sleduje plnění tohoto opatření Ministerstvo kultury ve spolupráci s Úřadem průmyslového vlastnictví.

Odpovídá: Ministerstvo kultury.

Opatření 59 (nové opatření):

Zabezpečení, aby absolventi před ukončením studia – především v oblastech vědy, techniky a hospodářství - získali základní informace/vzdělání o duševním vlastnictví a transferu technologií (*Realizace: členské státy a sektor vysokých škol*).

Navrhované opatření:

Bude usilováno o to, aby toto opatření bylo implementováno v České republice v rámci rozvoje lidských zdrojů a vzdělávání ve výzkumu a vývoje financovaného z Evropského sociálního fondu.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Opatření 60 (nové opatření):

Plánované sdělení Evropské komise o normování.

Toto opatření se realizuje Evropskou komisí.

Odpovídá: V České republice sleduje plnění tohoto opatření a z něj vyplývající úkoly plní Ministerstvo průmyslu a obchodu prostřednictvím Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví.

Opatření 61 (nové opatření):

Použití všeobecných směrnic pro spolupráci evropských grémíí pro normy a Evropské komise¹⁷.

Toto opatření se realizuje Evropskou komisí.

Odpovídá: V České republice sleduje plnění tohoto opatření a z něj vyplývající úkoly plní Ministerstvo průmyslu a obchodu prostřednictvím Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví.

Opatření 62 (realizované opatření):

Využití 6. Rámcového programu pro financování výzkumných prací v průběhu tvorby norem, zejména v souvislosti s integrovanými projekty a sítěmi excelence.

Navrhované opatření:

Toto opatření se realizuje Evropskou komisí. V České republice sleduje plnění tohoto opatření a z něj vyplývající úkoly plní Ministerstvo průmyslu prostřednictvím Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví ve spolupráci s Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy.

Odpovídá: Národní (tj. Technologické centrum Akademie věd České republiky), resp. regionální kontaktní organizace 6. Rámcového programu ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

Opatření 63 (nové opatření):

Zjištění, v kterých technologických oblastech brání platné právní předpisy nebo mezery v zákonech vývoji a použití nových technologií; popřípadě koncipování pomocných opatření; mělo by být realizováno především v rámci evropských technologických platforem (*Realizace: Evropská komise se zainteresovanými skupinami*).

Navrhované opatření:

Toto opatření plní Evropská komise a v České republice sleduje Ministerstvo průmyslu a obchodu, Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo průmyslu a obchodu.

Opatření 64 (nové opatření):

Posílení vztahů mezi 6. Rámcovým programem a evropskými organizacemi pro normy (CEN, CENELEC a ETSI) pro výběr výzkumných témat, která jsou potřebná k vypracování evropských norem, a pro jejich podporu (*Realizace: Evropská komise a evropské organizace pro normy*).

Navrhované opatření:

Toto opatření se realizuje Evropskou komisí. V České republice sleduje plnění tohoto opatření a z něj vyplývající úkoly plní Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví.

Odpovídá: Ministerstvo průmyslu a obchodu prostřednictvím Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví

Opatření 65 (realizované opatření):

Plánované přepracování předpisu o vytváření seskupení a směrnice o smlouvách na transfer technologií .

Navrhované opatření:

¹⁷ Jsou zveřejněny v Úředním listu.

Toto opatření plní Evropská komise a v České republice sleduje Ministerstvo průmyslu a obchodu ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Ministerstvo průmyslu a obchodu bude podporovat centra pro transfer technologií.

Odpovídá: Ministerstvo průmyslu a obchodu¹⁸ ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

Opatření 66 (realizované opatření):

Vypracování směrnice, jak by mohly přírůstky efektivnosti na základě technologického pokroku ovlivnit rozhodování o fúzích (*Realizace: Evropská komise*).

Toto opatření plní Evropská komise a v České republice sleduje Ministerstvo průmyslu a obchodu.

Odpovídá: Ministerstvo průmyslu a obchodu (pouze za sledování plnění tohoto opatření Evropskou komisí).

Opatření 67 (realizované opatření):

Komplexní realizace akčního plánu finančních služeb.

Toto opatření je realizováno Evropskou komisí.

Navrhované opatření:

Na národní úrovni monitoruje Ministerstvo financí.

Monitoruje: Ministerstvo financí ve spolupráci s Českou národní bankou.

Opatření 68 (realizované opatření):

Rychlá příprava akčního plánu rizikového kapitálu a případné rozpracování navazujících aktivit.

Navrhované opatření:

Jedná se o iniciativu Evropské unie. Na národní úrovni navazuje implementační postup na opatření 35.

Monitoruje: Ministerstvo financí ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvem průmyslu a obchodu a Radou pro výzkum a vývoj.

Opatření 69 (nové opatření):

Změna, pokud je nutná, nepřímých nástrojů pro rizikový kapitál s cílem zabránit dvojímu zdanění investorů a fondů¹⁹ (*Realizace: členské státy*); přitom je nutné respektovat i zisky a možnost vytvoření harmonizované, evropské právní struktury fondů, která v celé Unii zajistí daňovou transparentnost operací s rizikovým kapitálem (*Realizace: Evropská komise se zainteresovanými skupinami*).

V oblasti daňové politiky ve vztahu k výzkumu a vývoji zapracovalo Ministerstvem financí do návrhu zákona o daních z příjmů (právě prochází legislativním procesem) řadu prvků, které sice zajištění finančních podpůrných nástrojů pro rizikový kapitál v diskutované oblasti přímo neřeší, avšak i tak rámcově napomohou zlepšení rámcových podmínek pro podnikání v oblasti výzkumu, vývoje a inovací. Jedná se především o následující prvky:

¹⁸ Ministerstvo průmyslu a obchodu bude v rámci své odpovědnosti resp. spoluodpovědnosti spolupracovat se Svazem průmyslu a dopravy a Hospodářskou komorou.

¹⁹ Dvojitý zdanění (investorů a kapitálu) redukuje rentabilitu investic do fondů rizikového kapitálu v porovnání s přímými investicemi do podniků a snižuje tím atraktivnost těchto fondů. Tyto skutečnosti silně omezují investice domácích i zahraničních investorů.

- za poplatníky, kteří nejsou založeni nebo zřízení za účelem podnikání, se považují mj. také veřejné výzkumné instituce zřízené na základě zákona o veřejných výzkumných institucích (paragrafované znění návrhu zákona má být do konce května schváleno vládou), dále jen veřejné výzkumné instituce;
- veřejné vysoké školy a veřejné výzkumné instituce si mohou snížit základ daně až o 3 000 000 Kč za podmínky, použijí-li prostředky získané touto úsporou daňové povinnosti na financování činností, pro které byly tyto subjekty zřízeny;
- pokud poplatník daně z příjmů právnických osob poskytne dar veřejným vysokým školám a veřejným výzkumným institucím, může si tento poplatník snížit základ daně o hodnotu darů poskytnutých těmto subjektům do maximální výše 10 % ze základu daně;
- významným faktorem je také navrhované výrazné snížení doby odpisování hmotného majetku, kdy doba odpisování v 1. odpisové skupině se snižuje ze čtyř na tři roky, ve druhé odpisové skupině ze šesti na čtyři roky a ve třetí odpisové skupině z dvanácti na deset let.

Vzhledem k tomu, že za oblast zákona o daních z příjmů se velmi obtížně definují instrumenty, které by měly za následek adresné preferování subjektů s aktivitami v oblasti vědy a výzkumu, není lehké hledat efektivní prostor pro další daňová opatření na podporu vědy a výzkumu. Tento závěr byl přijat i koaličními partnery, neboť pro koaliční jednání byla zpracována analýza financování vědy a výzkumu. Pro subjekty činné v oblasti vědy a výzkumu by byly mnohem více motivující nástroje přímé podpory např. ze strany Českomoravské záruční a rozvojové banky.

K otázce podpory rizikového kapitálu pro malé a střední podniky provádějící vysoce náročný výzkum lze uvést, že k daňovému zvýhodnění fondů rizikového kapitálu lze přistoupit výhradně na základě průřezové analýzy dané problematiky, nikoli tedy pouze z důvodu potřeby podpory vědy a výzkumu.

V kapitole „Daňové prostředí“ výše zmíněného návrhu zákona se jako důležitá realizovaná opatření mj. uvádí „Rychlé přijetí návrhu směrnice pro společnou úpravu daní pro platby z úroků a licenčních poplatků mezi propojenými podniky různých členských států“. Tato směrnice byla přijata jako Směrnice Rady 2003/49/ES ze dne 3. 6. 2003 o společném systému zdanění úroků a licenčních poplatků mezi spojenými osobami. Vzhledem k tomu, že ČR je zemí plátce, nikoli příjemce licenčních poplatků, byla českou stranou zaujata pozice, v níž žádá o odklad účinnosti této Směrnice ve vztahu k licenčním poplatkům do 31. 12. 2010.

Navrhované opatření:

Zatím žádná. Opatření budou navržena v návaznosti na doporučení Evropské komise a výsledky plnění úkolu o nepřímých nástrojích podpory, který byl uložen usnesením vlády ze dne 7. ledna 2004 č. 5. Implementaci tohoto opatření v oblasti podpory rizikového kapitálu lze částečně zajistit realizací odpovídající koncepce tak, jak je uvedeno v opatření 35.

Odpovědnost za toto implementaci tohoto opatření na národní úrovni není dosud stanovena.

Opatření 70 (nové opatření):

Vzhledem k projevuujícímu se celosvětovému dramatickému poklesu investic rizikového kapitálu a mimořádně důležité úloze evropských bank při využití rizikového kapitálu musí být zabezpečeno, aby zákonodárství Společenství o kapitálové přiměřenosti, které je založeno na nových dohodách z Basileje o vlastním kapitálu „Basel II“, přiměřeným způsobem začlenilo potřeby poskytovatelů rizikového kapitálu (*Realizace: Evropská komise*).

Navrhované opatření:

Toto opatření realizuje Evropská komise.

Monitoruje: Ministerstvo financí.

Opatření 71 (nové opatření):

Ověření možností podpory systémů pro posuzování, v jejichž rámci by bylo prováděno i posuzování rizik nových technologií (Posuzování technologií)²⁰. Cílem je, aby potenciační vkladatelé (investoři) byli schopni posoudit konkrétní rizika a výnosy investic do technologicky orientovaných MSP (*Realizace: všechny úrovně, včetně Evropské komise a zainteresovaných skupin*).

Odpovídá: Odpovědnost za opatření nespadá do kompetence žádného ústředního správního úřadu. Technologický profil České republiky vypracovává Asociace inovačního podnikání ve spolupráci s Technologickým centrem AV ČR.

Opatření 72 (realizované opatření):

Stávající iniciativy Evropské komise v oblasti daní k hraničnímu vyrovnání výpadků příjmů (plánováno na rok 2004), které budou působit pozitivně na výzkumnou činnost. Cílem je dosáhnout vyšších investic v multinacionálních podnicích, kde jsou tyto činnosti vedeny již z definice v účetnictví jako ztrátové položky.

Toto opatření bude sledováno a vyhodnoceno z pohledu potřeb a rizik ve vztahu k České republice. Důraz bude kladen na definici pojmu „multinacionální podnik“ z pohledu toho, kde platí daně a jak a kde vytváří kvalitní pracovní místa. Jelikož v této oblasti, na rozdíl od většiny ostatních souvisejících s výzkumem, vývojem a inovacemi, bohužel neexistují žádné indikátory v rámci otevřené metody koordinace, pomohlo by implementaci národní politiky i diskutovaného akčního plánu navržení indikátorů multinacionálních společností k selektivnímu přístupu k nim v rámci ČR.

Toto opatření je již zaváděno Evropskou komisí na unitární úrovni, na národní úrovni není navrženo žádné implementační opatření.

Za toto realizaci tohoto opatření na národní úrovni neodpovídá žádný ústřední správní úřad.

Opatření 73 (realizované opatření):

Práce společného fora EU pro přepočtení cen s cílem zlepšit především daňové vypořádání transakcí mezi různými pobočkami multinacionálních podniků (např. transfer nehmotných vkladů).

Toto opatření je již zaváděno Evropskou komisí na unitární úrovni. Za implementaci tohoto opatření na národní úrovni není určena žádná odpovědnost.

Opatření 74 (realizované opatření):

Rychlé přijetí návrhu směrnice pro společnou úpravu daní pro platby z úroků a licenčních poplatků mezi propojenými podniky různých členských států; tím budou odstraněny srážky z daní na licenční poplatky z patentů EU.

Navrhované opatření:

Toto opatření je již zaváděno Evropskou komisí na unitární úrovni. Za implementaci tohoto opatření na národní úrovni není určena žádná odpovědnost.

Opatření 75 (realizované opatření):

²⁰ Dřívější roční uzávěrky neposkytují spolehlivý závěr o budoucí výkonnosti technologicky orientovaných podniků, protože s novými výrobky se často otevírají i nové trhy. Posuzování technologií je zaměřeno na budoucnost, pomáhá ocenit hodnotu výrobků nebo služeb založených na technologiích.

Pokrok při vytváření konsolidovaného přiměřeného daňového základu EU pro podniky, který bude založen na plánovaném sdělení Evropské komise.

Navrhované opatření:

Toto opatření je již zaváděno Evropskou komisí na unitární úrovni.

Monitoruje: Ministerstvo financí.

Opatření 76 (realizované opatření):

Opatření v průběhu Rámcového programu výzkumu na podporu širokého využívání směrnic pro hodnocení podnikového výzkumu a ostatních forem duševního kapitálu.

Navrhované opatření:

Tento úkol lze implementovat pouze v rámci dostupných statistických údajů s tím, že nejprve bude zmapováno, které relevantní údaje jsou dostupné, resp. vůbec existují. Je potřeba dále harmonizovat hodnotící ukazatele v oblasti inovací (jako příklad je možno použít Innovation Scoreboard 2003, kdy některé údaje za ČR stále nejsou dostupné z důvodu jiné metodiky měření nebo z důvodů neexistence těchto indikátorů).

Odpovídá: Národní kontaktní centrum pro 6. Rámcový program (Technologické centrum AV ČR), Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Rada pro výzkum a vývoj ve spolupráci s Českým statistickým úřadem, Ministerstvem průmyslu a obchodu a Ministerstvem financí.

Opatření 77 (realizované opatření):

Příprava a pravidelné zveřejňování statistik o investicích podniků do intelektuálního kapitálu.

Navrhované opatření:

Tento úkol lze implementovat pouze v rámci dostupných statistických údajů. Podniky nemají povinnost v principu jiná data zveřejňovat, což může snižovat vypovídací schopnost tohoto hodnocení.

Protože informace o investicích do intelektuálního kapitálu jsou v současné době založeny pouze na výběrových statistických šetřeních, bude doporučeno ministerstvu financí provést opatření ke zlepšení situace, např. zavedením položky „náklady na výzkum a vývoj“ do účtové osnovy. Pro statistické účely by byly souhrnné údaje o nákladech na výzkum a vývoj v podnikové, resp. jiné sféře dostupné příslušnému odpovědnému úřadu státní správy.

Pro statistické hodnocení stavu vzdělávání a výzkumu a vývoje v ČR by bylo vhodné, aby podniky zveřejňovaly, jakou část obrátu využily pro vzdělávání pracovníků a jakou část pro výzkum a vývoj. Je obtížné, aby takový krok byl vynucen a aby byla zajištěna dostatečná věrohodnost a metodická čistota sebraných údajů. Jednou z cest by mohlo být, že získání státních záruk či státních (veřejných) zakázek je vázáno na splnění daného požadavku.

Odpovídá: Český statistický úřad ve spolupráci s Ministerstvem financí a Svazem průmyslu a dopravy.

Opatření 78 (nové opatření):

Iniciování aktivity pro monitorování průmyslového výzkumu, která bude zahrnovat kvantitativní indikátory pro analýzu trendů a zjednodušení benchmarkingu investic do výzkumu a managementu výzkumu v podnicích na základě existujících zkušeností členských zemí (*Realizace: s podporou Evropské komise*).

Navrhované opatření:

Český statistický úřad ve spolupráci s Ministerstvem průmyslu a obchodu, Radou pro výzkum a vývoj a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a v návaznosti na zkušenosti zahraničních metod srovnávání (benchmarkingu) a s využitím poznatků a indikátorů využívaných v rámci metody otevřené koordinace bude sledovat vytípané indikátory, které budou srovnávány se zahraničím. Jelikož se toto opatření bude naplňovat

v rámci plnění různých úkolů a využití benchmarkingu a bude využito v řadě analytických a koncepčních materiálů, lze předpokládat, že funkci hodnotícího grémia budou plnit příslušné koordinační, řídicí skupiny nebo rady, složené k plnění příslušných úkolů (např. koordinační rada pro přípravu národní politiky, Rada Národního programu výzkumu, pracovní skupina pro přípravu každoročních analýz ve smyslu § 35 zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, ve znění zákona č. 41/2004 Sb., a další analogické útvary v resortu průmyslu a jinde).

Odpovídá: Český statistický úřad, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Rada pro výzkum a vývoj, Ministerstvo průmyslu a obchodu ve spolupráci se Svazem průmyslu a dopravy.

Opatření 79 (nové opatření):

Podpora hodnocení a přípravy zpráv o výzkumu a ostatních formách intelektuálního kapitálu v podnicích jak na interní, tak i na externí úrovni s využitím mezinárodních směrnic (*Realizace: podnikatelský sektor*).

Navrhované opatření:

Tento úkol lze implementovat pouze v rámci dostupných statistických údajů. Podniky nemají povinnost v principu jiná data zveřejňovat, což může snižovat vypovídací schopnost tohoto hodnocení.

Odpovídá: podnikatelský sektor a sleduje Český statistický úřad ve spolupráci se Svazem průmyslu a dopravy.

Opatření 80 (nové opatření):

Podpora rozvoje nejmodernějších modulů managementu VaV a jejich zařazení do studijních programů vědeckých, technických a podnikově hospodářských fakult (*Realizace: Evropská komise s vysokými školami a průmyslem*).

Navrhované opatření:

Bude podpořeno plnění tohoto opatření z prostředků Evropského sociálního fondu, kde bude tímto částečně zajištěna realizace opatření 3.2.

Odpovídá: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

- a) Více výzkumu pro Evropu: vzhůru ke 3% HDP, COM (2002) 499, ze kterého uváděný akční plán vychází,
- b) Budování společné budoucnosti: hlavní politické úkoly a rozpočtové prostředky v rozšířené Unii 2007 - 2013, COM (2004) 101,
- c) Globální monitorování ovzduší a bezpečnost: vytvoření kapacit do roku 2008 (Akční plán 2004 – 2008), COM (2004) 65.

Vedle těchto diskutovaných materiálů bylo rovněž přihlíženo i k některým aktuálním sdělením Evropské komise:

- a) Evropská iniciativa pro růst. Investice do sítí a vědění pro růst a zaměstnanost, COM (2003) 690,
- b) Evropa a základní výzkum, COM (2004) 9,
- c) Roční strategické záměry pro rok 2005, COM (2004) 133,
- d) Úloha vysokých škol v Evropě znalostí, (COM 2003) 58,
- e) Otázky evropského obranného průmyslu a trhu, (COM 2003) 113.

Tyto materiály budou dále analyzovány a případně implementovány v rámci plnění pravidelných úkolů v oblasti správy a řízení výzkumu a vývoje daných zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje v platném znění.

Přístup České republiky k materiálu „Investovat do výzkumu: Akční plán pro Evropu“ a k dalším dokumentům EU pro oblast výzkumu a vývoje byl připraven na základě plnění úkolů uložených usnesením vlády č. 5 ze dne 7. ledna 2004 Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy a Radě pro výzkum a vývoj ve spolupráci se zainteresovanými úřady státní správy.

Materiál byl rozeslán k připomínkám 33 ústředním správním orgánům a dalším zainteresovaným organizacím dopisem ministryně školství, mládeže a tělovýchovy JUDr. Petry Buzkové č.j. 14 235/2004-34 ze dne 10. března 2004 s termínem 26. března 2004. Ve stanové lhůtě pro připomínkové řízení přišlo celkem 74 připomínek z 31 připomínkových míst. Při projednání připomínek k jednotlivým opatřením, kde je odpovědnost, respektive spoluodpovědnost, dána Ministerstvu průmyslu a obchodu, byly veškeré námítky zástupců tohoto resortu s nimi vypořádány na jednání 15. dubna 2004. Zásadní připomínky Ministerstva životního prostředí byly vypořádány projednáním se zástupcem tohoto resortu. Zástupci příslušných připomínkových míst vyjádřili souhlas se způsobem vypořádání. Tři zásadní připomínky Akademie věd ČR byly akceptovány částečně a dvě akceptovány nebyly. Ve věci vypořádání připomínek Akademie věd ČR se konalo jednání dne 15. dubna 2004 na základě dopisu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy JUDr. Petry Buzkové předsedkyni Akademie věd ČR doc. RNDr. Heleně Illnerové, DrSc. č.j. 16 047/2004-34 ze dne 8. dubna 2004 za účasti místopředsedy Rady pro výzkum a vývoj a zástupce odboru sekretariátu Rady pro výzkum a vývoj. Způsob vypořádání připomínek byl projednán a došlo ke shodě. Opakované projednávání zásadního nesouhlasu Ministerstva financí s opatřeními, u kterých je toto ministerstvo uváděno jako odpovědný orgán pro implementaci, vedlo ke vzájemné dohodě na vypořádání připomínek tohoto resortu dne 17. května 2004. Materiál se předkládá bez rozporu.